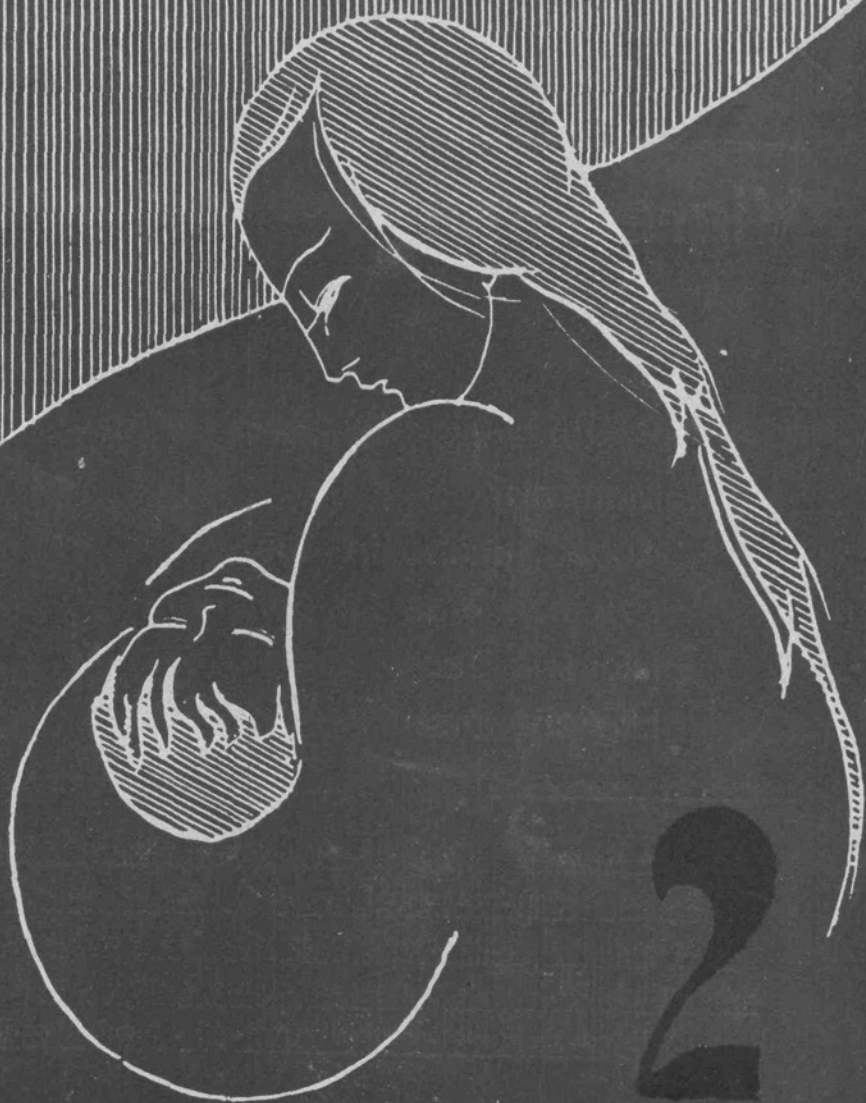

lgi'ed

1940

»VIGRED«, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—. Za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.—.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Mašič) v Ljubljani, Pražakova 8. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravništvo Pražakova 8. Vzemna zavarovalnica. Telef. št. 4034. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah. — Za tiskarno odgovarja A. Trontelj C. M.

Sklep uredništva 10. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nena-ročenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine lista, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede priloge na upravo. Naročila, reklamacije in naročnino sprejema uprava »Vigredi«. Uredništvo in uprava: Pražakova, 8.

VSEBINA 2. ŠTEVILKE: Hrepenenje po luči (La.). — Resolucije KKK. — Peter (E. Deisinger). — Dve kroni (M. Seemann-Lebar). — Slovo (J. Borštinar). — Moderna pravljica (M. Žnidaršič). — O razstavi likovnih umetnic (Emarija). — Moj rojstni kraj (M. Pučko). — Luna, zaman (A. Salmič). — Izobraženo dekle (Gerely-Mastnak). — Kaj je novega (S. Šali). — Deklica na tuje gre... — Iz domačih krogov. — V naših domovih. — Za pridne roke.

Vigred ima v zalogi in priporoča:

Mati vzgojiteljica	din 16	
Med pomladjo in poletjem	" 10	
Predavanja socialnega tečaja	" 10	
Materam	" 3	} Plačljivo tudi v pisemskih znamkah.
Kuhaj varčno in dobro	" 3	
Praktični nasveti gospodinji	" 3	
Higijena žene	" 3	
Higijena hiše	" 3	

Vigrednice, kakor vsako leto, prevzemite tudi letos važno nabiralno delo za Mohorjevo družbo! Zdaj v zimskem času Vam ne bo težko po vasi in župniji potrkati na vrata in opozoriti dosedanje naročnike, da ne zamude predpisanega roka za naročilo Mohorjevih knjig, pa spotoma seznanite tudi one, ki knjig še ne poznajo! Zavedajte se, da je apostolat tiska najvažnejši v Katoliški akciji!

R. igl'ed

LETO XVIII.

LJUBLJANA, 1. FEBRUARJA

ŠTEV. 2.

La:

Hrepenenje po luči

Po dolgih mračnih zimskih dnevih zahrepenimo po luči. Če bi morali vedno živeti v tej megli in temi, bi ne mogli zdržati. Kjer manjka sonca, manjka tudi življenja. Zato pozdravljamo svečnico, praznik luči z dvakratnim veseljem ...

Nekaj nepopisno lepega in razveseljivega je luč. Svetlejšega, prijaznejšega kakor luč v vesoljnem stvarstvu ni. V trenutku, ko je Stvarnik v jutru vseh dni spregovoril: »Bodi luč!« in je luč bila, je podaril človeštvu enega izmed svojih najdragocenejših darov.

V mnogoličnem življenju stvarstva vodi šele luč vse k svojim ciljem. Vsakič, če iz temne noči vznikne mladi dan in se razširi po vsem stvarstvu, zaplove »kakor vrisk radosti ob novem dnevu po vesoljstvu« in vsa ljudstva se razvesele svetlobe in luči. Brez njenega zlatega sijaja bi bila prostrana zemlja zapisana strahu, neplodnosti in smrti. Zato pozdravljamo o svečnici hvaležno praznik luči, ki nam prinaša daljše dneve in nam naznanja prebujajoče se pomladno življenje.

Kot kristjani pa ljubimo luč, ker nam govori prijazno in prijetno govorico. V luči naj hodimo. V luč naj verujemo. Mi sami naj bomo luč; vsa temota v nas naj izgine in vsako srce naj bo napolnjeno z lučjo. Tako hoče naša vera. Krščanstvo je vera luči. Samo je luč in določeno zato, da nas vodi v občestvo luči: »Verujte v luč!«

Tako je rekel On, ki se je sam imenoval »Luč sveta« in ki je v svojem nauku in svojem življenju postal »nosilec Luči«: »Luč v razsvetljenje vernikov in v slavo Izraela svojega ljudstva.« Iskal je in želel je v tmine človeškega življenja in v noč dvomov, nerešenih vprašanj, malodušnosti svojih, prinesiti luči ...

Resnično, vse nam postane jasno in svetlo, če verujemo Vanj in v Njegovo besedo in postanemo otroci Luči. V luči vere postane tudi tema luč — v tmini nevere pa je vse mrko in temno.

V luči vere gledamo v obsežni svet svetlobe in luči božjih resnic in božjih milosti in v tej luči spoznamo božje namene in se brez skrbi moremo predati Njegovemu vodstvu. Zato pa moramo ob roki verskega razsvetljenja prodreti v globine in višine božjih nauk; ogledati se moramo za lučjo, ki nam jo pripravlja vera z besedo in pismom.

»Vsi ne morejo biti učeni, toda vsi so lahko razsvetljeni. Vsi ne morejo biti apostoli luči, vsi pa se lahko zavarujemo pred očitkom, da so mračnjaki in se luči boje. Le toliko časa, dokler ni Kristus prišel s Svojo božjo Lučjo, smo bili mračnjaki, zdaj pa smo v Njegovi Luči vsi Njegovi.« (Rottmanner).

Ker pa je Kristus že prišel s Svojo Lučjo k nam in mi vsi vsak dan hodimo v Njegovi Luči, smo postali »prijatelji in nosilci luči, pa če nas imajo drugi še in še za mračnjake.«

»Verujmo v Luč, da postanemo otroci Luči!«

Resolucije kongresa Kristusa Kralja

1. Družina.

Družina je korenina človeškega rodu. Da bo človeški rod zdrav, mora biti zdrava korenina. Za vsakega človeka je največje važnosti, v kaki družini je rojen in vzgojen. Dobre družine so stebri krščanske družbe (župnije).

Da se versko prenovimo, je treba predvsem, da so družine res krščanske. Prva zahteva je *zakonska zvestoba*. — Druga: *vršiti zakonske pravice in dolžnosti* po volji božji; zloraba zakona ubija naš mali narod. — Tretja: *medsebojna ljubezen in uslužnost*, krotkost in potrpežljivost. — Četrta: *skrbna vzgoja otrok*. Verski duh in strah božji naj prešinjata družino in voda vzgojo. Vzgajajo naj se otroci ne samo za zemljo, marveč predvsem za nebesa, kar je njih pravi in končni namen. Zlasti naj se navajajo na pogostno sv. obhajilo. — Peta: *krščanske družine naj zvesto goje skupno molitev* in naj se *posvete sv. Družini in presv. Srcu Jezusovemu*; naj to posvečenje redno ponavljajo in stalno goje. Take družine so mala svetišča božja.

2. Šola.

Vsak otrok je božja last in odkupljen s krvjo Kristusovo. Njegov končni namen je

onstranski, večna sreča v Bogu. Zato se mora krščansko ljudstvo zavedati, da mora biti *vsaka vzgoja*, kakor doma tako v šoli, *verska*. Ker pa naša šola ni verska, zato je krščansko ljudstvo, ki šolo *vzdržuje*, upravičeno in dolžno tako dolgo *zahtevati versko šolo*, dokler je ne doseže. KKK pozivlja katoliško ljudstvo, naj na zakonit način zahteva sledeče:

Ljudstvo mora po starših, po svoji Cerkvi in po svojih narodnih zastopnikih imeti v šolstvu prvo in glavno besedo.

Vse naše šole morajo biti katoliške; zasebne enakopravne državnim šolam.

V naših šolah:

a) mora biti verouk najvažnejši predmet;

b) vsa šolska vzgoja mora biti v duhu katoliške vere;

c) naše otroke morajo poučevati katoliški učitelji in to le učitelji, ki dajejo otrokom s svojim življenjem dober zgled; učitelje, ki niso katoliške vere, in učitelje, ki ne izpolnjujejo verskih dolžnosti in s svojim življenjem na otroke kvarno vplivajo, katoliško ljudstvo odločno odklanja.

(Dalje prih.)

Peter

(Nadaljevanje.)

»Lepo!« sta vzkliknila od začudenja, ko sta se nekoliko razgledala. Vila je ležala kakor bela kraljica v smrekovem gozdiču parka. Bela marmornata terasa ju je vabila s svojim kamenitim stebrovjem, ob katerem so ju mrtvo zrle kamenite sohe. Nista se še dobro razgledala, ko začujeta korake na terasi. Hitro sta smuknili za gosto visoko palmo in počenila. Jan je izprevidel, da bi palma težko skrila oba dečka, zato je naglo počenil za bližnji grm. Oba sta napeto prisluškovala; srce jima je bilo tako močno, da sta lahko čula lastne utripe. Visok, resen mož se je pojavil na terasi. »Tovarnar«, je šepnil Jan izpod grma Andreju za palmo. Gospod je šel par korakov proč od vile k garaži. Pojavil se je nato šofer, pripeljal avtomobil iz garaže ter čakal, da bi gospod sedel vanj. Po terasi se je bližala gospa. Gospod, ki se je nameraval odpeljati v tovarno, je pristopil h gospe in izmenjala sta nekaj besed. Nato je gospa možu prijazno pokimala, avtomobil je zabrnul in odpeljal tovarnarja skozi glavna vrata. Prestrašena dečka sta se oddahnila, Jan pa bi rad natančneje videl gospo. Okrenil je glavo v tisto smer, a tudi gospa se je nehote ozrla proti Janu. Še preden se je deček zavedel, je bila gospa ob njem, ga objemala, poljubljala, med veseljem in solzami mu božala lase, obraz, presrečna, da je našla končno svojega sinka Petra.

Na gospodinjinje krike veselja je takoj prihitela zaskrbljena služinčad; sluga in za njim služkinja sta planila k Janu in ga trgala iz rok blazne gospe. Zaman ji je dopovedoval strežaj, da to ni njen sin Peter, a gospa se ni hotela ločiti od dečka, držala ga je trdo kakor v kleščah. Naposled sta strežaj in služkinja vendarle iztrgala dečka iz gospejinih rok, strežaj ga je brezobzirno sunil s pestjo. Gospa pa je hrepeneče iztegovala roke za odišlim dečkom.

Ko je služinčad odpeljala jokajočo gospo v vilo, se je Andrej, bled ko smrt, splazil iz svojega skričališča in smuknil na prosto skozi odprtino v steni pregraje, kjer je bil odmaknjen železni drog, in zbežal za Janom. Ko ga je dohitel, sta se nasmehnila skozi solze, a strah ju je še vedno oklepal,

da sta molče korakala proti Domu. Tik pred vhodom ustavi Andrej korak in vpraša Jana:

»Ali naj kaj poveva?«

»Nič!«

»Velja!«

Po kratkem dialogu sta vstopila, se pomešala med druge dečke in šla kakor običajno po svojih poslih. Nihče ni zapazil kake izpremembe na njih, saj se nihče ni mogel baviti z njima.

Drugega dne zjutraj sta šla dečka, kakor običajno v šolo. Vmes pa se je dogodilo, da je ravnatelj Doma dobil od tovarnarja obvestilo o dogodku včerajšnjega dne. Po obedu je ravnatelj vse dečke pridržal v obednici. Ko sta prišla dečka Jan in Andrej iz šole, sta videla, da je ravnatelj slabe volje. Zbrane dečke je ravnatelj vprašal, naj se oglasi oni, ki je bil včeraj navzlic strogi prepovedi v vrtu ravnateljve vile. Molk. Ravnatelj, videč, da tako nič ne opravi, je začel izpraševati posamič. Postavil je dečke v vrsto kakor vojake. Nato je pristopil k vsakemu posameznemu, mu pogledal v oči ter mu stavil isto vprašanje:

»Si bil ti?«

Zanikanje.

Jan in Andrej sta trepetala, rdečica in bledica se je menjavala na njunem obrazu. Ni še prišla vrsta na Andreja, ko je zahupal avtomobil pred vrati zavoda. Čez nekaj trenutkov je vstopil v obednico tisti služabnik, ki je iztrgal včeraj Jana iz rok blazne gospe. Bil je oblečen v črno in zelo elegantno. Ravnatelj je prosil, naj izmed zbranih dečkov prepozna onega, ki je bil včeraj v vrtu.

Nastala je moreča tišina.

»Mogoče je kak drug otrok in ne iz našega zavoda«, je opravičujoče povzel ravnatelj.

Oba motrita dečke. Ko je ravnatelj opazil, da je Andrej ves razburjen in ves bled, je pristopil k njemu in ga vprašal: »Si bil ta?«

Andrej je odkimal in zanikal.

Sluga pokaže na Jana, češ da je močno

podoben onemu dečku. Ravnatelj vpraša tudi njega. Jan prikima in potrdi: »Da, gospod ravnatelj! Prosim, oprostite!«

Mrmranje in začudenje se je razlilo po ostalih dečkih. Preiskava je bila zaključena. Andrej je stal s povešenimi očmi, bled od strahu in sramu se je naslanjal na mizo, vse telo mu je drhtelo od razburjenja in pridržanega joka. Pomiloval in obenem občudoval je pogumnega Jana.

Jan pa je vprašujoče in prestrašeno zrl

v ravnatelja, pripravljen sprejeti zaslužen kazni.

»Ti greš s tem gospodom«, mu je zaukazal ravnatelj.

»To jih bo dobil«, so tiho šepetali dečki in sočutno zrli za odhajajočim Janom.

Andreja pa je pekla vest, sram, krivda in laž, da se je zdel sebi kakor izdajalec. Žal mu je bilo, da ni kakor Jan glasno izpovedal svojo krivdo, zdaj ga je ta zatajitev bolela hujše od vsake kazni. (Dalje prih.)

Mira Toff — Hibšer:

V bojazni

Zdaj govorijo mi dnevi
prepreženi s sivino
morečih skrbi in težav:
občutim jih z bolečino.

Radost moje duše
v molčanje se pogrezne...
Misel zajeti skuša
v daljavi viharje jezne.

Glas iz globine dvomeče:
»Saj ne bo ti uspelo,
morda še vse ostalo
kradoma ti bo vzelo!«

»To se ne sme zgoditi!«
rotim sovražne sile.
Bog ne dopusti, da bi
mi razdejanje pustile!

Bog Vsemogočni, čuvaj
mi deco mojo ljubo!
Saj veš, da ne mogla
prenesti bi to izgubo!

Marg. Seemann-A. Lebar:

DVE KRONI

(Nadaljevanje.)

Premnoge pripovedke cveto s svojimi čudežnimi dogodki okoli Delnic. Kakor bršljan se spenjajo po pokopališkem zidu; zeleni so listi, a krvavordeči šipek se meša med zelenje...

Na travniku za vasjo so pokopani trije Francozi. Vaščani so jih ubili, ker so jim sestrelili zastavo z vrha zvonika. Dolgo so jih iskali, ker so se znali dobro skrivati, a končno le niso ušli splošnemu ljudskemu ogorčenju in maščevanju. — Neko leto pa bodo na obletnico svoje smrti planili iz svojega groba in si v vsaki vaški hiši poiskali moža, da ga postavijo pred svoje puške in ga ustrelje ter se tako maščujejo nad vaščani. Kdaj bo to, se ne ve. Kadar se poleti pripravlja h hudi uri, se vprašujejo stari ljudje, če se morebiti ne prebujaajo Francozi za vasjo...

Okoli kapelice sv. Roka ob cesti proti Kamnici cvete rdeča detelja. Nekoč pa bo cvetela bela detelja tam okoli, ki je pa nihče ne sme posejati. Takrat bo svetnik stopil s svojega oltarja, bo natrgal belega cvetja in ga oddal vetru, da ga raztrosi po Delnicah. Tista hiša, na katero bo padel deteljin cvet, bo za sto let obvarovana vsega hudega...

Taka-le pa je pripovedka o Krvavem kamnu: Jerman je bil kmet v Delnicah kakor je mnogo drugih. Ni pa bil tak, kakor jih je večina, ampak je bil trd do revežev in tudi do svoje družine. Vročega poletnega dne je oral za drugo setev na polju za vasjo, mali njegov sin, Miha, pa naj bi branil konja obadov. Vse raje, kakor, da bi hodil po trdih kepah na njivi, se je igral s kobilicami, ki so skakale v travi na koncu njive.

Zopet in zopet ga je moral oče klicati k delu. Naposled mu je zagrozil: »Če ne puštiš svoje igre s kobilicami, ti odsekam roke!« Deček je še in še lovil kobilice in se igral z njimi, dokler ni oče srdit zaklical: »Še enkrat, pa izpolnim, kar sem rekel.« Sin-ko je preslišal te besede in se je naprej igral; oče pa prihiti, ga zgrabi in mu s srpom od-seka obe roki v zapestju.

Daleč na okoli je brizgnila kri nedolžne-ga otroka; kamen na koncu njive pa je bil

je začel cvesti mak in ga je vsako leto polno tam okoli, kakor da poganja iz otrokove krvi.

Vaščani so postavili pred kamen malo le-seno kapelico, da zakriva krvavi kamen. Ko-nec pripovedke pa se glasi: Kadarkoli se bo lesena kapelica podrla in se bo kamen zo-pet videl, takrat se bo v vasi zgodilo zopet nekaj strašnega.

Vse od tedaj vozniki vozijo posebno po-časí na onem ovinku, da bi se kapelici kaj

Brezdomci

ves rdeč. Otrok je zbledel, ker mu je od-tekla vsa kri; očetu pa se je omračil um. Z glasnim krohotom je oddivjal v sosednjo vas. Dva dni pozneje se je posrečilo trem močnim možem, da so ga zvezali in oddali v blaznico.

Strahotna novica se je raznesla po domači vasi. »Ne puščajte nosečih mimo te njive! Jezus, Marija, mučeniška kri otrokova!«

Noben dež ni opral krvi s kamna; rdeč je ostal do današnjih dni. Okoli in okoli pa

ne zgodilo. Kapelica z Žalostno Materjo je vedno polna cvetja, toda zadaj do krvavega kamna si nihče ne upa. Njive, kjer se je to grozodejstvo zgodilo, ni hotel nihče kupiti; nihče je ne orje več, da je postala zapušče-no občinsko zemljišče, kamor pastirji nikoli ne gonijo živine. Nihče ne ve, koliko časa že kapelica stoji. Vsakih pet let kapelico popravijo na občinske stroške, a vselej mo-ra biti župnik zraven, ker si sicer delavci ne upajo blizu.

Od kolodvora sem se pelje zapravljivček; Anže je šel po Korbarico, ki se vrača od Marije iz mesta.

Tri noči po vrsti je imela strašne sanje: bila je v tuji hiši in vsa soba je bila zagrinjena v črna pregrinjala. Sredi sobe pa je stala rakev, zakrita rakev. Hotela je kričati, klicati, vprašati, kdo je v rakvi, pa ni spravila iz sebe nobenega glasu. Uiti je hotela iz te strašne črne sobe, pa ni bilo ne oken ne vrat. V taki grozi se je prebudila.

Kaj naj pomenijo te sanje? Koga naj zadenejo? Jože je šele včeraj pisal. Kaj pa Marija? Če se je njej kaj zgodilo? Saj domov tako redko piše. Ko je bilo enajst in nobenega sporočila, Korbarica ni več strpela doma; oblekla se je in Anže jo je potegnil do postaje.

Tako sta odhitela na vlak, ki sta ga komaj ujela. Danes pa je že zopet tu.

Marija ni bila bolna, pač pa zelo tiha in resna.

»Morebiti bo pa le končno postala dobra?« se je tiho vprašala Korbarica. O, da bi vsaj! Toda mati se ni mogla razveseliti svojega otroka; nekaj je v zasanjanih očeh, kar povzroča materi skrb. Če jo nagovori, se strese, kakor bi se prebudila iz sanj, potem je pa zopet živahna in vesela.

»Mamica, ali se boš še danes odpeljala? Nič ne skrbi, meni ničesar ne manjka. Zaradi mene ti ni treba tu v mestu ostajati. Saj Marjanca bo težko čakala, kdaj se vrneš.«

Iz tega čuti, da se je hoče znebiti. Kaj bo še vse prišlo na te, Korbarica? — Grenka so taka vprašanja, ki si jih mora tolikokrat staviti. Vedno pa je le en in isti odgovor: Eden, edino on je vsega tega kriv!«

»Da, še danes se vrnem z večernim vlakom.«

Ves čas na povratku razmišlja in premišljuje... Kakor trnjeva pot je njeno življenje in je bilo nekoč s cvetjem posuto. Rože so odcvetele, trnje pa je ostalo in se vedno tesneje ovija njenega srca. Korbarica, sedem mečev si si takrat izprosila na Sv. gori, sedem ostrih mečev za tvoje srce!

Na kolodvoru jo je Anže že čakal. Takoj sta se odpeljala: Anže spredaj, Korbarica zadaj. Prav nič se nista razgovarjala; kajti Korbarica je postala tiha, odkar presoja sama sebe noč in dan.

Iz vsake stiske vodi vsaj ena pot k luči; toda le tisti jo najdejo, ki gledajo kvišku.

Korbarici pa se že leta poveša glava, da njene oči ne najdejo pota v višino.

Voz je naenkrat obstal; Anže je zadržal konja, ker je pred njimi drug voz in ne morejo naprej. Zdaj se je Korbarica prebudila iz svojega težkega razmišljanja.

Spredaj na cesti je tovorni voz z naloženimi sodi; zato mora Anže počakati, da se počasi umakne. Tudi Korbarica dvigne glavo. Toda, ali je to samo slučaj? Iz svojega premišljevanja o nekdanjih srečnih časih, vidi naenkrat pred seboj tistega, ki ji je povzročil toliko gorja, ki ga sovraži v dno duše. Saj je uničil srečo njenega srca in belo dušico njenega otroka otroval še preden je bil rojen. Nebeški Bog ali je to pravica, da se vozi rušilec njene sreče po božjem soncu in ima zanjo in njeno izmučeno srce le porogljiv zasmeh! Že dolgo je tega, kar ne more več moliti. Kako naj neki moli: Kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom. Na Sv. gori že ni bila vrsto let — pa kdo je tega kriv?

Saj je hotela že Jožeta vzeti iz semenišča, da ne bi hvalil pravice, ki njej toliko zagrejuje življenje. Kdo bi bil tudi tega kriv?

O, Korbarica, da si pozabila na Kristusovo besedo: »Moje je maščevanje« in še: »Dobro storite njim, ki vas žalijo in preganjajo!«

Ne more videti tega človeka, ne more prenašati njegove bližine; kakor plamen se je zopet dvignilo sovraštvo.

»Poženi, Anže!«

»Ne morem, prav ob Krvavem kamnu smo.«

In Kopaču se prav nič ne mudi, počasi se umika s svojim težkim vozom in z vsakim trenutkom podžiga sovraštvo v Korbarici.

Korbarica, premaguj se! Toda v njej vse gori; tudi sonce ima danes tisoč žgočih žarkov, ki jo bodejo v oči, v obraz, da vse v njej in okoli nje gori. Ta, mimo katerega se pravkar vozi, je užgal ta ogenj. V njeno srce, v njen dom je vrgel plamenico — preklet bodi zato! — pod njeno srce, ko je še nerojeno počivati tam, v dušo njenega otroka — tisočkrat preklet zato! Ha, če bi bila jaz Bog, te v tem trenutku zdrobim!

Saj nič več ne ve, kaj misli, vse žari okoli nje v neznanem ognju; oprime se sedeža in zakliče Anžetu: »Hitreje, hitreje!«

Z obema rokama se prime za srce; zdaj sta voza drug ob drugem. Komaj dve pedi

od nje se prikaže zabuhel obraz, zdi se, da se je mož prestrašil divjega izraza v njenem obrazu in še tega, kako mu je s stisnjenimi pestmi požugala z obema rokama; hitro potegne za vajeti, oba konja se vzpeneta. Strašen sunek, da se strese voziček; ponosno se vzpeneta konja, skočita v stran in čez ojnice — vajeti so Kopaču ušle iz rok — voz se nagiblje — sodi se zamajejo, se zvale v stran, pritisnejo voz na eno stran k tlom. Močan sunek — strašen ropot — težki sodi se vale po cesti in drug za drugim sujejo ob kamen, da se obroči polomijo in teče rdeče vino kakor potok po cesti. Konji zdivjajo in v divjem teku polomijo nekaj dreves ob cesti. Z vso močjo se zaletе v kapelico pred krvavim kamnom in jo porušijo, da se deske razlete na vse strani. Tega ropota in razdejanja se še bolj prestrašijo, da zdivjajo v divjem teku po cesti in vlečejo za seboj zdrobljeni voz in — Kopača, ki si je v vajetih zapletel noge in se ne more rešiti.

V obcestnem jarku leži zlomljena soha Žalostne Matere.

Krvavi kamen pa je prost in strahotno zeva na cesto. Korbarica, ali več kaj to pomeni?

Tam spredaj pa divjajo konji; voz sta izgubila že ob prvem kupu gramoza; toda Kopač še vedno visi na vajetih in njegova glava se odbija ob cesto in pušča za seboj rdečo sled...

Anže je slišal ropot in divji krik, a ni mogel pomagati, ker se je že tudi njegov konj plašil. Zdaj se ozre v stran: Moj Bog, Krvavi kamen je ves odkrit; strahotno zeva na cesto, kjer se dogaja strašna nesreča...

»Poženi vendar, Anže!« kriči Korbarica in si z obema rokama zatisne oči, da ne vidi krvavega kamna in strahotne žaloigre na cesti in rdeče sledi, ki se kakor rdeča nit vleče po cesti.

Anže miri konja in ga na kratkih vajetih pripravi, da obstoji. A le za trenutek, potem pa: Sveti križ božji! — švrkne z bičem konju nad glavo, zakliče nazaj: Držite se — pa že hiti v galopu njegov pram.

Prav dober je v teku, to je vedel, toda, da bo v tako kratkem času prehitel divjajoče Kopačeve konje, ni verjel. Že je pred njimi tri, pet, deset metrov, dovolj je! Pod njegovo močno roko se v trenutku ustavi. Kor-

Janez Borštnar:

SLOVO

Vijoličast mrak
na naju sneži od povsod
in senca je pala čez pot:
ustavila sva korak.
Lej, jagned in križ kraj poti —
poglejva si še v oči!

Nad mestom tam zarja ugaša že
in gmajna ječi,
boji se noči —
podajva si še roké!

Nad mestom že nočna leži perot,
v njej zvezda gori
in dobra srebri,
ah, vsakemu svojo pot.

Pa skrivno ozreva se še nazaj —
tam jagned visok trepeta
nad križem iz brezovega lesa
in bogec gori ves zlat.
Jaz nekaj še vprašal bi rad,
a njo najbrž isto teži,
zato je zakrila oči
in tiha zgubila se v temen gaj...

barico je vrglo s sedeža; hitro ji vrže vajeti in zakriči: »Držite!« in že je odhitel nazaj h Kopačevemu vozu. Zdaj gre za dve življenji, ne samo za eno! Še sta konja v polnem diru, a Anže jima vskoči v bok, z železno roko zagradi za uzdo in z vso močjo vleče nazaj, na mesto. Nekaj metrov ga vlečeta konja za seboj, a njun odpor je vedno slabejši in po nekaterih brezuspešnih poskusih, da bi se osvobodila Anžetove močne roke, se končno ustavita.

Negibno leži Kopač na tleh ves zamotan v jermenje. Nič ne čuti, da je strašna vožnja končana. Kakor spečega otroka ga izmota iz vajeti in prenese na voz in ga položi k nogam Korbaričinim. Nič ne ve, da njegov strašen pogled trka na Korbaričino srce za odpuščanje.

Kdo bi prosil zate, Kopač, če bi se ne bila zgodila ta nesreča! Ni več druge pomoči zate!

Pa tudi nič ne ve, da je srce te žene tako zelo zakrknjeno v bolesti in sovraštvu, da se tej prošnji za odpuščanje ni odprlo.

»Večja je moja bolečina! Odpustiti? — Ne morem!«

Žalostna vožnja se je pričela. Po sredi ceste stopa Anže; z desno roko vodi splašene in že nekoliko umirjene Kopačeve konje, ki še vsi drhte v neznanem strahu, z levo pa vajeti svojega voza. Ob sedežu čepi Korbarica in si z rokami zatiska oči. Za njo pa mož v globoki nezavesti, glavo položeno na kupček sena. Že so zavili proti Kopačevi hiši; mimo Ravnikove gredo pravkar. Na pragu stoji Ravnik. Oči se mu razširijo, ko zagleda, kdo prihaja.

»Za božjo voljo, kaj pa je?«

»Konji so se splašili in vlekli Kopača nekaj časa za sabo. Pošljite po zdravnika, gospod župan — pa hitro!«

Pred gostilno so se ustavili. Anže vrže vajeti Jaku; potem pomaga opotekajoči se Korbarici z voza in s Stanetom dvigne nezavestnega z voza. Preneseta ga v pivnico. Stane skoči v spalnico in pripravi posteljo. Anže drži nezavestnega, kri mu kaplja po rokavu. Skrbno ga zaneseta v spalnico. Stane razreže očetu obleko s telesa. Zunaj je Jaka že odjezdil po zdravnika.

Zdaj se prikaže Marica. Ko zagleda kri, zakriči in Stane jo narahlo porine ven iz sobe: »S kričanjem se zdaj ne da pomagati! Teci po župnika, Marica, pa hitro!«

Tekla je, tekla, kar je le mogla v župnišče in sporočila, kako in kaj. Od tam pa naprej h Klemenovim. Nima več matere, dobro pa ve, če ji kdo more pomagati, je to Lenica.

Lenica je takoj odšla z Marico.

Dolgo je že tega, kar je šla isto pot, da pomaga bolni Kopačevi ženi; zelo mlada je bila še takrat, pa ji je tista noč odprla oči za tujo bol in trpljenje.

Hiteli sta proti Kopačevini. Na cesti so stale gruče ljudi, ki so si pripovedovale strašno pripovedko o Krvavem kamnu, katere konec se je danes izvršil tako strašno.

Lenica je stopila v sobo kot stara znanka. Sklonila se je nad nezavestnega Kopača. Kri in prah sta se zmešala v temno blatno plast, kakor bi bile padle že prve grude na mrtvo truplo. Umila mu je obraz, ki je zdaj blede, kakor alabaster. Kakor mrlič leži Kopač, roke in noge so mrzle.

Stane se je zgrudil na najbližji stol. »Oče, ne smeš še umreti, tako ne umreti!« tako se bori s smrtjo.

In vendar leži negibno, kakor bi se bila duša že ločila od telesa. Stane mu položi roko na srce. Počasi, komaj še utriplje, kakor vodica, ki polagoma usiha.

Glas zvončka se zasliši s ceste, vedno bliže. Pavel Trdina je prinesel Najsvetejše.

Ti si me zavrgel za vse svoje življenje, jaz pa sem se dal prinesiti pod tvojo streho in vse hočem pozabiti, kar si hudega storil.

Stane in Lenica sta pokleknila ob mizo, kjer je ležalo Najsvetejše pod nezatno podobno. »Gospod, ne hodi mimo njega!« je molil Pavel. V njegovi duši se je zbudil spomin na besede starega župnika: »Vsaka krivda je le revščina, revščina na spoznanju in ljubezni. Da si ti bogatejši od tega tu, ni tvoja zasluga!«

Nihče ni govoril, nepremično je ležal Kopač. Štiri srca in božje usmiljenje je čakalo, da bi se bolnik zbudil.

Končen rahel drget v vseh okončinah, kakor zaznava bolečine. Potem rahel pregib ustnic — nerazumljivo mrmranje.

Lenica mu je vlila žličico vode v usta, lahko jo zaužije. Toda njegov duh ne najde iz teme.

Tri duše molijo, prisrčno in proseče, le Marica se stiska v kotu; strah jo je. S poudarkom tiktaka ura, kakor bi hotela reči: »Pridi — pridi — smrt je tu!«

Smrt je tu! Že stoji sredi med njimi. Toda na mizi še čaka Gospod nebes in zemlje in ukazuje tudi smrti: Počakaj!

Dr. Možina je skočil s kolesa in urnih korakov stopil v sobo. Kakor so vsi pričakovali, ugotovi: pretres možganov.

Že se je pričelo mračiti. Pa še vedno čaka Pavel Trdina, da se bolnik osvesti.

(Dalje prihodnjič.)

Janez Borštnar:

BREZ MOČI

Zapel v grmovju bo strnad,
tja v polja spela bo pomlad...

Velel bo tajni zakon spet:
Zajemi v pesem jo, poet!

Da tákrat bi že v gluhem grobu spal,
da ta ukaz bi mimo mene pal!

Ne boj se...

Nemiren od tokov vrvenja,
stésnjen od časa in samote,
zaslišal klic sem hrepenenja.
Tako, poglej, prišel sem pote.

Ne boj se romanja v neznano:
roke v zavezo si podava,
zvonjenje sladko in ubrano
bo najini poti spremljava.

Minljivo mimo naju teče,
pojdiva v tempelj Darovanja,
prižgiva vonjajoče sveče
na žrtvenik Spreminjevanja.

Če mrak nam pota zaustavi
in vse bo slika daljna, pestra,
počaka naju in pozdravi
Marija, tvoja božja sestra.

Ko noč zažge neba lestence
ter svit pokrije čelo tvoje,
sprejela bova zadnje vence
in trudna počivala v dvoje.

Marija Žnidaršič:

Moderna pravljica...

Julka je bila inteligentna in globoko ver-
na kmečka deklica. Bila je srednje postave.
Gosti, temno kostanjevi lasje so obkrožali
njen blede obrazek, iz katerega je plaho zrlo
dvoje velikih, temnih oči. Kdorkoli je zašel
na dno teh oči, se je v njih izgubil in ni več
našel pota nazaj ...

Lepa je bila Julčka, kadar je stopala skozi
vas samozavestno, z visoko dvignjeno glavo
in marsikatero moško oko se je nehote usta-
vilo na njej. Navadno je imela oči vedno
uprte v tla, le kadar je srečala znanko ali
znanca, jih je za trenutek dvignila. In tedaj
se je kakor morje odprlo pred teboj. Pogle-
dala je s temi zasanjanimi očmi tako, da ti

je nehote spravila kri v lice. Julčka se tega
ni zavedala in prav radi tega je bila tako
čudovito lepa. Vse proste ure je preživela
ob knjigah in tudi zvečer je čestokrat čitala
pozno v noč. Včasih je dejala sama sebi:
»Če bi jaz študirala, bi prav gotovo študirala
filozofijo, tako pa ...« Vselej se je zdrznila
ob tej misli in njene temne oči so zaplavale
v solzah. »Mar je vredno, da berač študira?«
ji je nehote vstalo v duši vprašanje. Prav
nekje na dnu je tiho šepetalo: »Da, da!«
Srce pa je vpilo: »Ni, ni!« —

Toplega nedeljskega popoldneva v avgu-
stu, ko je vse hitelo ven, je Julčka zamiš-
ljeno strmela v nedeljskega »Slovenca« in

to prav na tisto stran, kjer so bile ženitne ponudbe. Navadno tega dela lista sploh ni pogledala, danes pa se je njeno oko nehote ustavilo ob besedah: »Učitelj na deželi, 35 let star, želi spoznati preprosto, skromno in verno mladenko s primernimi sredstvi.« Nekaj ji je reklo: »Julčka, daj, piši ženitno ponudbo.« »Ne, ne!« je odgovarjala s prirojeno odločnostjo. Glas v notranjosti pa ni ponehal, temveč je še dalje prigovarjal: »Dober je, inteligenten in iz besed, ki jih je napisal, lahko sklepaš, da je tudi veren; saj drugače ne bi iskal verne mladenke. Ali si ne želiš ti prav takega? — In leta? ... 35 let je star. To je vsekakor najlepša moška doba in ti si vedno trdila, da hočeš vsaj deset let starejšega. Kaj bi še dalje blodila v svojih sanjah, ko vendar vidiš, da tukaj ni nič tebi primerne. Ti pa se hočeš poročiti, ustvariti dom in biti mati.« — »Toda kaj, če je to nekdo iz nasprotnega tabora, ki samo preiskua katoliška dekleta?« se je Julčka na tihem zbalala. In zopet ji je odgovarjalo: »Ne, Julčka, nasprotniki nikoli ne oglašajo v katoliških časopisih.«

Oko se je ustavilo na steni, kjer je visel Križani in iz prsi prikipele globok vzdih: »Kaj naj storim? Gospod, daj, Ti mi svetuj!« In Julčki se je zazdelo, da so Zveličarjeve ustnice dahnile: »Piši!« In zgodilo se je, da je Julčka poiskala papir, sedla za mizo in pisala:

Spoštovani!

Danes sem čitala v »Slovencu« ženitne ponudbe, kar le redkokdaj storim. Oko se mi je nehote ustavilo ob besedah: »Učitelj na deželi, 35 let star želi spoznati preprosto, skromno in verno mladenko s primernimi sredstvi.« Malokateri današnji inteligent si želi preproste, skromne in verne družice. Zdi se mi, da ste Vi edini izjema, za kar Vam vsa čast. Danes išče vsak le sebi enake, bodisi glede premoženja ali izobrazbe, kar po mojem nikakor ni prav. Jaz mislim, da skromno kmečko dekle veliko bolj ljubi in spoštuje moža, ki jo je na kakršenkoli način osrečil, kot pa bogata razvajenka, ki ni še nikoli okusila trdega kmečkega kruha. Ni čudno torej, če so Vaše besede vzbudile v meni pozornost. Nekaj mi je reklo: poizkusi svojo srečo in po večurnem premišljevanju sem se odločila.

V svoji mladosti sem vedno hrepenela po višji izobrazbi, toda vse hrepenenje je bilo zaman. Danes pri svojih štiri in dvajsetih letih pa ta želja polagoma umira in vzbuja se nova, doslej nepoznana. Dobiti predvsem vernega in inteligentnega zakonskega druga, ki bi mi bil zvest tovariš v današnjem modernem, vznurkanem življenju in dober oče mojim otrokom, ako bi mi jih Bog v svoji dobroti dal. To je moja želja, Bog ve, če se mi bo izpolnila?

Nekoč sem pisala ponudbo za službo vzgojiteljice. Takrat sem natančno opisala svoje telo in stavila v ospredje vse lepe lastnosti. Kaj naj napišem danes? Barva oči, lasje, vse to po mojem ni važno, važna je le notranja lepota, lepota duše. Če pa bi Vas morda to zanimalo, Vam lahko opišem v prihodnjem pismu. Toda mislim, da ne bo treba. In lepe lastnosti? Tudi o tem nočem govoriti, saj sem tudi jaz le samo človek, kar pa je človeškega, je itak vse slabo. Na željo Vam prilagam svojo sliko s prošnjo, da mi jo vrnete če Vam morda ni po volji. Seveda Vas le prosim in tako želim. Polagam Vam na srce: Preglejte in preštudirajte natančno vsako pismo, oziroma ponudbo, ki jo prejmete; saj je pismo, kakor pravijo, ogledalo človeka samega. Želim Vam, da si izberete mladenko prav tako, kot ste si jo zamislili v svojih sanjah!

Bog z Vami, dragi neznanec, in iskreno pozdravljeni!

Še enkrat je pismo prečitala, nato ga je zalepila in nesla v nabiralnik. Potem pa so nastopili dnevi čakanja. Dan za dnem je čakala odgovora na svoje pismo, toda tega ni bilo. Minili so tedni, minil je mesec, dva, a odgovora ni bilo. Julčka pa je na tihem še vedno upala, da odgovor pride in res je nekega dne prejela pismo z naslednjo vsebino:

Cenjena gospodična!

S težkim srcem Vam vračam Vašo sliko in se Vam prisrčno zahvaljujem za ljubeznivi dopis. Razočarala me je ženitev potom časopisa in sem zato sklenil ostati sam še teh par ur življenja.

Vaše pismo me je globoko ganilo in sem spoznal iz njega, da ste plemenita mladenka, ki globoko čuti s svojim bližnjim. Škoda, da je bila prišla Vaša ponudba prepozno in

sem med tem časom že spoznal osebo, ki me je varala že takoj v prvih početkih. No, nič zato! Postal sem bogatejši za novo izkušnjo življenja in to je tudi nekaj vredno.

S prošnjo, da mi oprostite, ker Vam šele sedaj vračam sliko, Vas prisrčno pozdravljam in ostajam z odličnim spoštovanjem udani...

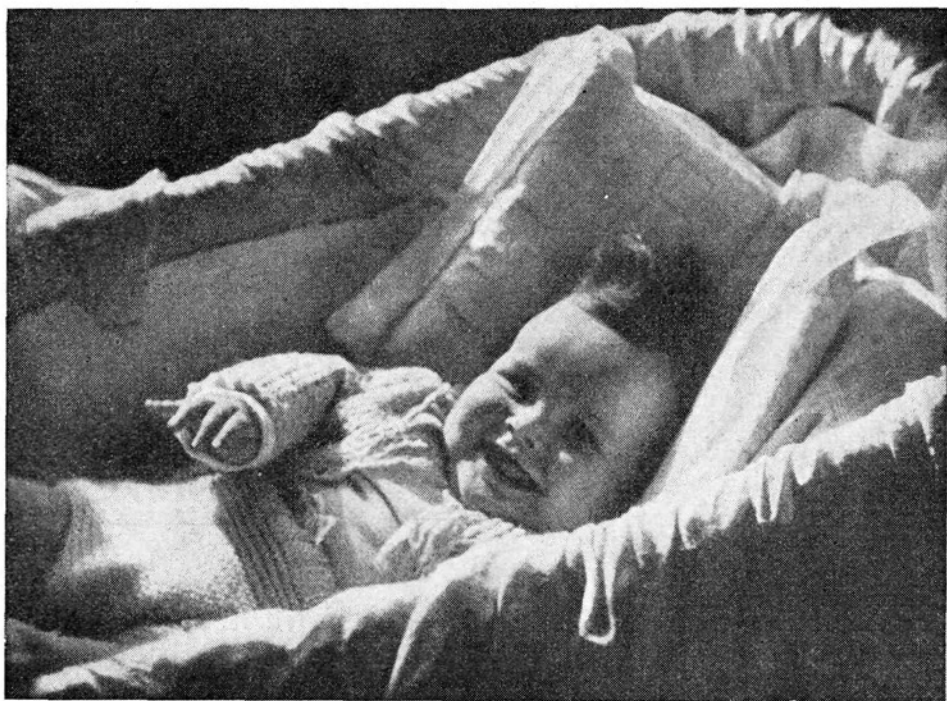
Sledil je podpis, ki pa je bil nejasen. Zraven je bila priložena slika in zadaj napisane besede:

Naj sreča spremlja Vas povsod,
in pota vedno vodi Bog!

čisto majhen del sreče. Že dolgih štiri in dvajset let blodim v temi, daj razženi oblake, ki se zbirajo nad menoj in pošlji mi sonca!»

Odnokod je prihajala otožna melodija zaljubljene fantovske pesmi in se izgubljala v oblačno noč. Julčka je tiho zajokala...

Spet sta pretekla dva meseca in Julčko je zasnil najbogatejši kmet iz vasi. In spet se je zgodilo, da je Julčka rekla: da. Čez leto dni, prav na svoj rojstni dan, pa je prejela pismo z naslednjimi besedami:

Otrok v zibeli

Zopet je sledil podpis, a tudi tukaj nečitljiv. V Julčki se je vzbudila želja, spoznati tega skrivnostnega tujca, ki je zadnja dva meseca toliko mislila nanj. Toda kako? V oglasih je bilo pisano »učitelj na Gorenjskem« pismo pa je bilo oddano v prestolici Dolenjske. Kje naj ga išče? — Kam naj se obrne? —

Kakor takrat pred dvema mesecema, tako se je tudi sedaj zatekla k Križanemu in vroče molila: »Gospod, Ti edini me poznaš in veš, da nočem ničesar drugega, kakor majhen,

Gospodična Julčka! Ako ste še istih misli, kot ste bili pred letom dni, Vas prosim, da me jutri pri večernem vlaku počakate. Hotel bi se namreč natančno dogovoriti glede najine poroke, ki naj bo — po mojem v teku dveh mesecev. Oprostite, ker sem ves čas molčal, bo pa najino snidenje tem prisrčnejše. Da me lažje spoznate Vam prilagam svojo sliko.

Prisrčno Vas pozdravlja udani

Pavel.

Dolgo, dolgo je strmela Julčka v sliko. Potem pa je oboje spravila med svoje mladostne spomine. Razni spisi so bili to, dnevnik in pesmi polne hrepenjenja. Ko se je sklonila, je pod njenim srcem lahko zatrepetalo...

Vika Razlag:

Spomini iz življenja

(Konec.)

Sestra! O čuj mojo srčno prošnjo! — Ko bo tvoje blago srce prosilo sreče — blagoslova in vztrajnosti Vsemogočnega, ko boš klečala pred tabernakljem, proseča za večni mir svoje zlate mamice, ki ti je bila odvzeta v času mojega bivanja v bolnici, — takrat se spomni tudi — mene! Spomni se na moje trpljenje, ki si ga tolikokrat zrla, ko si mi še ljubeče stregla! Sestra Erika! Mnogo, mnogo ti dolgujem! Ko bi moglo srce, uboge trpeče sirote razodeti, v kako tolažbo mu je vsaka tolažilna beseda in kako hrepeni po njej, bi pač ne mogla nobena duša mimo trpečega bitja, kakor nisi mogla ti, da mu ne bi darovala vsaj ene tolažilne besede! Človek ne more nikdar pozabiti tistih, ki so mu bili dobri, in ne tistih, ki so delili z njim bolest in srečo življenja! Sestra Erika! Nimam namena izraževati vdanih srčnih čustev globoko hvaležnega srca, a veruj mi, da bom hodila skozi življenje s spomini v srcu, s spomini na tiste dni, ki sem jih preživela v ptujski bolnici med trpečimi sirotami, sama trpeča ob tvoji in tvojih blagih sosester plemeniti ljubezni!

Moja molitev te bo spremljala iz dneva v dan, prosila bom Vsemogočnega za tvojo srečo in tvojih dragih, za dušni mir tvoje blagopokojne zlate mamice, katere smrt je povzročila tvojemu blagemu srcu neizmerno bolečino. Takrat še nisem vedela, kaj je izguba zlate matere, — danes jo občutim v globini svoje duše — in v vsej resničnosti! Ko sem zrla pred tremi leti v tvoje oči, ki so bile neprestano napolnjene s solzami, sem slutila, da mora izguba matere biti za otroka nekaj strašnega. Jokala sem s teboj v svoji tihi sobici, — le stene so vedele za mojo bolečino — in Bog!. Po dveh letih se je uresničilo to, česar sem se najbolj bala!

Prihodnji večer je na postaji s tropo delavcev izstopil tudi visok, črno oblečen gospod z naočniki. Zaman je iskal znanega obraza, ni ga bilo. Ko je čez eno uro pripeljal vlak iz Zagreba je vstopil in se odpeljal Bog ve kam...

— Ko sem zrla svojo ljubljeno mamico na mrtvaškem odru, sem se spomnila tebe in tvoje bolečine, o sestra! Dolgo sem slonela zamišljena ob mrtvi mamici, moje solze pa so kropile njene mrzle roke, moj spomin je hitel daleč nazaj in iskal tebe, ki si ravnotako trpela pred dobrima dvema letoma! Glej, sestra Erika, kako čudežna so pota našega življenja, po kako čudežnih potih nas vodi božja ljubezen! Kolikokrat se vijo naše poti ob strmih prepadih, skozi temne puščave, kolikokrat tavamo žalostni in obupani v življenju! In vendar: kolikokrat nam zasede na teh temnih mračnih potih topli sončni žarek v srce, in nam daje novih moči, da ne omagamo na težki poti, pod težkim križem! Sestra! Ah, koliko nas je, ki moramo hoditi le po strmi poti življenja, bolesti in tuge, koliko nas je, ki nam je pot k sreči zaprta. A kdor izmed teh, najde na svoji poti Boga, in ga zapre v dnu svoje duše, kako lahek postane njegov križ! — »Trpeči smo izvoljenci božji!« »In kdor služi božji ljubezni, ta ne bo pozabljen nikdar!« Sestra! »Moji spomini«, ki jih je rodila bolečina, so končani! — Posvečeni so moji zlati blagopokojni mamici in njeni ljubezni, ki jo je gojila do mene, svoje bolne nesrečne hčere! Posvečeni so tebi in tvojim številnim žrtvam, tvojemu plemenitemu srcu, ki je tako globoko čutilo z menoj moje gorje, ter mi stalo zvesto ob strani ves čas mojega bivanja v ptujski bolnici! — Moji spomini so posvečeni vsem tvojim blagim častitim sosestram, ki so mi bile dobre in mile, me tolažile in bodrile v težkih urah trpljenja! — Posvečeni so vsem tistim, ki po širnem svetu ubogim nesrečnim trpečim sirotam lajšajo bolečino in gorje! Tebi pa, draga sestra, bodi večni dobri Bog obilen plačnik za vse, kar ti jaz biti ne morem!

O razstavi likovnih umetnic v Ljubljani

V Jakopičevem paviljonu so razstavile v novembru likovne umetnice iz Ljubljane, Zagreba, Beograda in Sušaka. Med temi je bilo večina slik v olju, nekaj akvarelov, risb ter plastika Dane Pajničeve. Razstavljalke slikarice so večinoma stare znanke izza prejšnjih razstav: iz Ljubljane sestro Henrika in Avgusta Šantel, Anica Zupanec, Mira Pregelj, Elda Piščanec, Bara Remec, Mara Kralj, prvič pa je razstavila Trnkoczy Jela. Iz Beograda je razstavila Bešević, iz Sušaka Ružić, iz Zagreba pa je v Ljubljani prvič razstavila Pažić.

Običajno razstavlja v Jakopičevem paviljonu grupa umetnikov, ki je včlanjena v kakem klubu. Včasih razstavlja trojica umetnikov, ki nastopa vsakič čez par let. Mnogokrat razstavlja tudi posamezen umetnik svojo zbirko umetnin. Tako se vrste razstave, ki so po svoji kakovosti skrbno izbrane in vsaka tvori zaokroženo celoto po svoji umetniški smeri in stremljenju. Pri zadnji razstavi pa se ni pojavil klub ali običajna skupina razstavljalcev, temveč dvanajst umetnic. Ne veže jih enotna šola ali smer, saj so se izvežbale v raznih inozemskih in tuzemskih akademijah in šolah: v Monakovem, Parizu, Firenci, Pragi, v Zagrebu, dve razstavljalci pa v Ljubljani. Kljub temu pa je bila tudi na tej razstavi enotnost in sorodnost, ki je dala umotvorom harmoničen in ugoden vtis ter je prijetno vplivala na vsakogar, bodisi na laika kakor na poznavalca in ljubitelja umetnosti. Izmed vseh razstavljalcev jih je pet, ki so se izvežbale v Zagrebu pri istem profesorju: Remec in Pregelj ter Bišević, Pažić in Ružić. Pri vseh delih umetnikov, ki prihajajo iz Zagrebške akademije je razviden vpliv iste šole. Imeli smo priliko videti to pri razstavi kluba »Neodvisnih« pri večini razstavljalcev. Tudi v razstavi umetnic se pozna pri navedenih vpliv istega mojstra. Vendar se zlasti utirajo svojo pot in postajajo izvirne.

Mnogokrat se je že razpravljalo: v čem se razlikuje umetnost moškega od ženske umetnosti. Težko je najti odgovora pri mešanih razstavah, kajti tam je izraz umetnice svojstven in poudarjen z osebnim značajem, kar je pa odlika vsakega razstavljalca. Ako bi

imeli večkrat priliko si ogledati razne razstave, kjer razstavljajo umetnice, bi pa našli mnoge izrazite ženske lastnosti in poteze. Enako doživlja umetnica z vso globino svoje duše življenjske vtise in jih izrazi v barvi, liniji ali v vsaki zamisli z globokim čustvom, toda v nežnejši, fini obliki. Na prvi pogled je ta pojem razviden zlasti v barvnem oziru. Ni bil torej slučaj ali izbira umetnin, ki je dala razstavi enoten izraz, temveč značaj slovenske umetnice.

V splošnem opazujemo na razstavah, da postaja moderna likovna umetnost ljudem bolj umljiva in jim zato tudi bolj ugaja. Imamo zato lahko več razlogov. Prvi bi bil dejstvo, da je minula prva revolucionarnost novih izmov in da je sad vseh novih pridobitev na umetniškem polju ob koncu preteklega stoletja do danes upoštevanje in uporabljanje vsega novega. Pri tem se pa umetnost nekoliko približuje naravi ter vsem njenim lepotam. Povrača se v smer realizma. Drugi vzrok pa je, da je ljubitelj umetnosti nekoliko vzgojen v umetniškem oziru in da polagoma doumeva vrline in lepoto umetnosti. Umetnost iz pretekle dobe, ki ugaja danes povprečnemu okusu, je bila v času nastanka tudi novotarija, ki ni ugajala. Zelo pa bi se varali, ako bi mislili, kar ugaja na prvi pogled, je prava umetnost. Nekateri ljudje se zadovoljujejo s kričečo ali efektno podobo, ki nima globljih vrednot. So pa to navadno ljudje, ki tudi drugje ne iščejo višjih kulturnih vrednot in življenjske lepote. Prava umetnina je navadno skrita vrednota, kakor knjiga globoke vsebinske vrednosti. Umetnina je čustveno izoblikovanje zamisli, toda njen avtor mora biti globoko izobražen. Že iz prejšnjega razvidimo, da mora umetnik zelo dobro poznati vrline vseh novih smeri in pridobitev zadnjih časov ter mora ž njo sodelovati, naj si prihaja novo umetniška veda iz Pariza, Monakovega ali iz Italije. Iz tega razgleda je jasno, da je vsem umetnicam in umetnikom dana ista pot in enaka izbira na obsežnem umetniškem polju. Nevredna in neplemenita bi bila misel, da hoče umetnica tekMOVATI s tovarišem umetnikom, kajti Stvarnik ji je dal nekoliko dru-

gačnih naravnih lastnosti in zmožnosti, ki jo izpolnjuje s svojo osebno potezo.

Edino nerazveseljivo dejstvo pri razstavi je bilo, nezanimanje za razstavo prav od strani ženstva, kar je pokazal nezadosten obisk. Zdi se, da hodijo Slovenke v tem ozi-

ru svoja pota, ne pa pota preteklih in sodobnih kulturnih narodov. Iz zgodovine so poznani nešteti pomembni slučajji, kjer je ravno žena dvignila in podpirala razvoj umetnosti, bodisi v moralnem ali gmotnem oziru. Saj si vsakdo, ki ga zanima umetnost pripravlja plemenito izobrazbo in trajno razvedrilo.

Moj rojstni kraj

Na razpis v 12. številki Vigredi 1939. se je oglasilo že lepo število Vigrednic, ki so poslale opis svojega rojstnega kraja. Do sklepa uredništva za drugo številko Vigredi sta bili najboljša in najlepša opisa rojstnega kraja ona, ki sta jih poslali naročnici Vigredi: Pučko Marija, Hranjigovci 6, p. Sv. Tomaž pri Ormožu in Rezika Perne, Gornji grad. Tema dvema pripadata prvi nagradi, ki jih bosta prejeli po pošti.

Dopisi pa še prihajajo in je še vedno čas za tekmovanje. V februarju bosta ocenjena zopet dva najboljša spisa in odposlani nadaljnji dve knjižni nagradi.

Uredništvo Vigredi pričakuje še mnogo lepih opisov rojstnih krajev Vigrednic, ki jih bo objavljalo po vrstnem redu vsak mesec enega, ki bo ocenjen za najboljšega; knjižni nagradi pa se bosta vsak mesec odposlali dve za najboljše spise.

Vigrednice, na delo!

Marija Pučko, Hranjigovci, p. Sv. Tomaž pri Ormožu:

MOJ ROJSTNI KRAJ.

Tomaževska fara je vedno slovela, da kruha in vina zadosti je imela.

Poglejmo vesnice in tudi vrhe,

kak' vam po fari kaj k'teremu gre...

Tako je pred več desetletji v naši »purgi«, zapel »školnik« (učitelj) Frančišek Majcen. Tega Majcena se še danes mnogi spominjajo in njegove pesmi pojo še celo izven fare. Ponarodele so.

Poglejmo vesnice in tudi vrhe...

Sv. Tomaž... Še so lepši in bogatejši kraji, a za mene in za slednjega naših Tomaževčanov je najlepši in najdražji ta. Na sončni jasi kraljuje cerkev, tri mogočne lipa so ob njej, a notri, na glavnem oltarju naš patron, sveti Tomaž. Podoba kaže, kako v za nas prebodeno Kristusovo stran po-

laga roko, da bi se prepričal, je li res On. A na stranskem oltarju je Marija Brezmadežna, prenovljena od domačega umetnika iz Pršetine. Pred njen oltar poklekajo naše mamice, ko njih deca stopa v življenje, pred njenim oltarjem jim srca krvave, če se je izgubila. Svojo mladost, z rožami in trnjem posuto ji darujejo dekleta. Njo prosijo miru in zdravila za grenko razočarano srce. Niti naši fantje in moške se ne sramujejo iskati v težavah njene pomoči.

Pa tudi zdravje je pri nas. Jetiko, ki sicer docela ne prizanaša, preganja opojni vonj smrekovih gozdov. Obširno je tako čudovito lepo, »Križniško smrečje«. Daleč naokrog mu ni enakega, čeprav je v naši Prlekiji še mnogo ohranjenih gozdov. Sicer pa tudi goličav ne primanjkuje. Težka gospodarska kriza primora tudi naše kmete, da prodajo, čeprav je marsikateremu ob

Anka Salmič:

LUNA, ZAMAN

Kaj tiplješ s presojnimi prstki po rožah,
luna srebrna nocoj?

Več se na oknu rdeč nagelj ne vije,
v slapu po zidu, kot se je nekoč.

Kar več ne vriska med fanti na vasi,
v daljo, stopinje se zvok je izgubil.
Tam neke drugo je deklico vzljubil.
Nagelj od takrat ne cvete nič več.

Rožmarin, pa je ves rosen v jutrih,
v sončnih se žarkih smaragdno iskri.
Kakor, da solzen je meni se zdi,
kakor, da bil bi prejokal vso noč.

Luna, zaman ti s presojnimi prstki,
iščeš med rožami, nagelj nocoj.
Več, za nikogar ne bom ga vsadila.

— — — — —
Zdaj rožmarin je le ljubljenec moj.

mrtvaški pesmi sekir in žag vlažno oko. Zdrav močan rod je na tej zemlji. Znajo ceniti njive, znajo ceniti domove, za katere so se naši dedi borili, krvaveli in umirali, da so si jih s trudom priborili. A kljub temu se prodajo domačije tudi pri nas. Težki časi, nesreče in včasih tudi lahkomišljenost nosijo krivdo. Tudi izseljencev imamo precej. Premalo je kruha, čeprav je bogata naša zemlja in raste pri nas rujno vino, ki se povečini proda. V svet gredo fantje, poslavljajo se dekleta in žalostna je ugotovitev, da se jih mnogo izgubi. Toda saj ne gredo z lahkim srcem. Plakajo ob slovesu. Radi bi ostali. A spev visokih topolov tam ob zidanicah in viničarijah je pesem bede, trpljenja in gorja, tožba, težko ter krivično teptanih. Viničarski in kočarji so pač primorani iti, ko beda kruto zagospodari, drugega izhoda ni.

Čeprav za borih šest dinarjev na dan obdelujejo tujo zemljo, hribovite njive in vinograde, največkrat tuje gospode last, vendar pojo viničarska dekleta in vriskajo fantje. V njih je čudovita vdanost, da tiho sprejemajo vse, kar pride. Le včasih, ko je mesečina razlita in so tako mehki, lepi večeri, sanjajo o boljših časih. Ali kdo ve, bodo tudi njim kdaj prišli...? Ni tu neznanja beda, ne gorje, a vendar je slednji košček te zemlje čudovito bogat. In to njegovo bogastvo je lepota. Ti večno živi, kristalno čisti gozdni studenci in potočki, ta mehki spev gozdov in pesem naše mladine. Kdor more vse to doumeti, postane pesnik. Je pa tudi dala naša fara može, ki so znani vsem Slovencem in jih naš kulturni narod slavi. Bližnji moj sorodnik je in le par minut hoda od mojega doma stoji hiša, kjer je tekla zibelka našemu Ksaverju Mešku. Pritlična kmečka hiša je, s cvetjem na oknih in rožami na vrtu. Še podboje hišnih vrat ovija roža pasijonka. »Trpljenjka« ji pravimo pri nas in meni se zdi, ko se včasih vanjo zazrem, da je ta roža simbol našega življenja. Gotovo nikjer ni sreče, ki ne bi vzknila iz trpljenja.

Ob banovinski cesti, par korakov od hiše pa je stal nekoč mogočen hrast. Zdaj ga ni več. Tudi orjak mora podleči — smrti. A nekaj metrov od hiše šumlja bister potoček, kjer je pisatelj s pomočjo bratov in drobnih prijateljkov stavil mlinčke in gradil jezove. Ta žuboreča voda ga je morda

učila prve pesmi, bližnji gozdovi pa mu šepetali prvo pravljico ter pripravljali srce ljubezni in odpovedi.

Tomaževačan je bil tudi Božidar Raič, slovničar in jezikoslovec. Dom njegov je bil Žvab, kjer mu je v rojstno hišo vzdana spominska plošča. Domačin je bil tudi pesnik in učitelj Majcen. Pri Tomažu je dvajset let duše pasel prevajatelj pesnitve »Marijino življenje«, župnik Matija Zemljčič, ki zdaj mirno počiva na »Koračkih prelogih«, njivici božji. Savci, naša preprosta vas, pa je dala pisatelja, dr. Stanka Cajnkarija in Lahonci so dom dr. Mešku Josipu. V Hranjigovcih pa smo ponosni na vneta naša prosvetna delavca »Micko in Južeka Krajnceva«. V naših »Grmeh« pa je mlinar, ki vam take pravljice pove, da se vam je žižo lasje in naša dekleta pojo pesmi, ki jih je vredno poslušati.

Tudi narodne noše, obleke iz preteklosti pri nas niso neznane. A prostor za nje, kjer so še, je žalibog na podstrešjih. Le ob taborih, ali pomembnejših prireditvah jo še nekatera dekleta oblečejo. Toda ne tistih starih, le posnetke, ki pa še daleč zaostajajo za tistimi starimi, umetniško izdelanimi. In snežnobepe peče? Nekoč pokrivala vsega prleškega ženstva, samujejo ob vezelih modricah in kočemajkah na podstrešjih. Sicer klobuki pri nas še niso v modi. Navadni, nazaj zavezani beli poškrobani robci so naša pokrivala. Tudi svilenih rut ne zmanjka. Toda te se nosijo le bolj pozimi, ko je mrzlo. Poleti pa, ko zreš v cerkvi robec pri robcu, se ti dozdeva, da je vrt belih nageljev. Tudi to je tihá lepota, tudi to je posebnost. Gospa Marica Berce-Vrabič, ki je vodila pri nas gospodinjski tečaj, vas je že seznanila z lepoto in zgodovino mojega domačega kraja. Ni ona tu doma, pa ji je ugajal. Kako bi potem zame ne bil najlepši, ko sem se rodila v njem in zro oči dan za dnem te ponižne gričke, te tihe doline, gorice in gozde, ter polja. zro te močne, a vendar mehke in vdane prleške matere, ta cvetoča dekleta, brhke fante in ponosne može in tudi deco, up naš in nado našo...

Videla sem že tuje kraje in jih morda še bom, pa nikdar bi ne mogla reči drugače kot:

»Nikjer ni kraja lepšega,
kot moji so Hranjigovci
in fara je Tomaževska!«

Izobraženo dekle

(Nadaljevanje.)

Že vnaprej te pa moram prositi oproščenja, kajti stroga bo moja sodba o tebi: če si ne upaš svoje ženske časti tako in na ta način varovati, potem si strahopetna, torej se moraš nazivu »moderno dekle« kratko malo odpovedati. Če pa tega nočeš storiti, potem pa ti ta in taka vsiljevanja ugajajo in si jih le želiš.

V tem primeru pa nimaš o notranji dostojnosti nikakega pojma.

Za ples si izberi tak kroj obleke, ki ti bo tudi med plesom ohranil dostojno vnanjost in se ne bo premikala vratna in rokavna izreza. Zato se že pri poskušnji pri šivilji prepričaj, da se ti na plesu ne bo primerilo kaj neprijetnega! Opazuj se sama, prosi tudi druge, da te opazujejo pri različnih plesnih gibih! Ne zanesi se samo na šiviljo, ampak prepričaj se sama, če so šivi trdni in še vse drugo. Pa če se tudi o tem prepričaš, ne pozabi nikoli vzeti s seboj šivanke, sukanca ali svile, da ob kaki nesreči vsaj provizorno sešiješ pretrg na plesni obleki. Ne jemlji pa s seboj bucik, ki ne koristijo mnogo, so pa zraven še nevarne.

Spodnja obleka mora biti od nog do glave brezhibna.

Nikoli ne nosi preozkih čevljev! Če ne veš zakaj, pa pokukaj enkrat v plesnem odmoru v damski salon! Videla boš nešteto dam, ki si v samih nogavicah ohlajajo noge od bolečin radi plesa v preozkih čevljih.

Ako se potiš, uporablaj čisto, z nikakim parfomom mešano kolinsko vodo. Malo stekleničico imaš vedno lahko pri sebi. Parfom ne pospešuje izhlapevanje telesa; nasprotno: oboje se združi in učinkuje zelo neprijetno v občutju, zlasti pa še v vonju.

Ako iz katerega kolj vzroka s kom nočeš plesati, poišči primeren izgovor: da si hočeš odpočiti, da ti je vroče, da tega plesa nimaš rada in podobno.

Odklonitev brez vzroka je žaljiva. Ako pa si povabilo koga zavrnila, potem ne smeš z nobenim drugim plesati.

Ako kakšnega plesa ne znaš dobro, ga raje ne pleši, kajti s tem bi svojega plesalca le obremenila. Razen tega pa tudi negotovost ne nudi lepe slike pri plesu in

bi bilo s tem pokvarjeno dobro ime plesalke.

Ako si v družbi, ki ti ni po volji, ne kaži tega s kislim obrazom, ampak skušaj s prijaznim razgovorom in prostodušnim kramljanjem odvrniti od sebe ta sum.

Ne bodi pa tudi pretirano živahna, ker bi te to tudi lahko izdalo. Nikoli se ne odstrani s svojim plesalcem od drugih, to bi te postavilo in ne brez vzroka v slabo luč. Hudobni jeziki iščejo vedno snovi za čenčanje; ne dajaj jim ga še sama brez potrebe!

Zelo rada bi ti tudi to še svetovala, da v družbi in na plesu ne pij alkohola! Ako hočejo s teboj napiti, potem napravi samo požirek, ali namoči ustnice, toda ne pij nikoli! Mnogim je to prava zabava in priljubljena šala, da upijanijo mlado dekle. Četudi morebiti rada piješ in morebiti tudi preneseš, vendar bi se učinek alkohola vendar poznal. Skoro ne vem za grši pogled, kakor je pogled na »dekle v rožcah« in med tremi najgršimi stvarmi na svetu je tudi — pijana ženska.

Omenila pa bi tudi še to, da ples med mnogimi ljudmi in v zaprtih prostorih ne spada med najbolj zdravo gibanje.

In še to: Preveč plesa je tudi strup!

Plesna šola.

Moda se tudi pri plesu stalno menja. Ako hočeš vedno, t. j. vsako leto plesati, se moraš vsako leto priučiti novih plesov. Premisli pa dobro, kje se jih učiš! Na vrata večine plesnih šol bi lahko napisali z daleč vidnimi črkami: Pozor! Zelo nevarno!

Z izjemo maloštevilnih plesnih šol je tam zbrana v socialnem in duhovnem oziru prav pisana družba. Notranja in vnanja oblika voditelja je dostikrat oporečna. O pravilih olike nima največkrat niti pojma, ali pa ima o tem popolnoma napačno mnenje.

Ne čudi se torej, če boš v taki plesni šoli našla najbolj kričeče oblečena, strašno parfumirana, izumetničeno govoreča in nedopustno se smejoča dekleta. Da so tam nezgojeni mladiči, s še bolj pokvarjenim vsi-

ljivim vedenjem in dvoumnimi šalami, je umevno.

Najpametneje je in na vsak način najboljše, da se dogovori nekaj družin, ki si za svojo plesočo mladino najamejo plesnega učitelja, ki jim vsakoletno izpopolni, kar je novega na plesnem svetu.

Na vsak način pa ti svetujem, sestra, opazuj moderne plesne pare in presodi, če morebiti tudi ti ne delaš tako!

Mlada deklica iz znane družine me je nekoč pri takem pogledu vprašala:

»Ali tudi jaz tako plešem? Moj Bog, če tako izgledam, potem ne napravim nobenega plesnega koraka več!«

Lahko se zgodi, da boš tudi ti tako vprašala...

Šport.

Ali hočeš biti res lepa, sestra?

Toda, resnično! Kajti, če se hočeš le lepo »napraviti« in potem zveneti, potem pa le obdrži puder in šminko, barvnik za ustne in kapljice za oči! Za pravo lepoto so druga sredstva, namreč: svež zrak, sveža voda, sonce in gibanje.

Ako vidim kdaj med mladimi, namazanimi, mlado, veselo in rožnato dekle z bleščečimi očmi, se mi zdi, da je med kipe stopil živ človek, ki mu teče po žilah sveža kri. — Vsak zdravo misleči človek mora misliti tako.

— Vsak zdravo misleč človek mora misliti značilnega in osebnega manjka na njem, ker mu manjka — duše.

Torej, sestra, pokoncu glavo! Uporabljaljaj dobra lepotilna sredstva narave in sporta!

Telovadba.

Telovadba je takorekoč predvaja za vsak sport. Sprejmi v svoj dnevni red zjutraj telovadbo in dihalne vaje (če le mogoče pri odprtem oknu)! Vse skupaj traja deset minut, toda zato ti da še mnogo let telesnega in duševnega zdravlja in svežosti.

Ritmične vaje.

Sedaj tako moderne ritmične vaje tudi lahko pospešujejo telesno in duševno osvežitev posebno, če se izvajajo na prostem. Tudi gibanju pripomorejo, da je lepše in pravilnejše.

Plavanje in veslanje.

Takoj za telovadbo stoji na prvem mestu plavanje, ker združuje v sebi vsa že prej omenjena lepotilna sredstva. Ako se ne bojiš, da bi ti roke otrdele, potem tudi pozimi lahko veslaš.

Plavanje pa je za tebe najlepši sport, če imaš resnično priliko za to.

Drsanje.

V prejšnjih časih za dekleta ni bilo drugega zimskega sporta, kakor drsanje. Zalteva pa mnogo spretnosti in vztrajnosti. Kadar pa si na ledu doma, potem ne boš zamenjala drsanja s še tako lepim in razkošnim plesom. Saj na ledu je vse zdravo in zračno, dočim se moraš pri plesu pokoriti v zatohlih in zakurjenih in že vnaprej nezdravih prostorih. Če imaš le količkaj prilike, oprimi se prelepega drsalnega sporta!

Smučanje.

Smučanje je silno lep in zdrav sport, toda nekoliko težaven. Za dekleta ne mi zdi nekoliko preveč naporen. Le spretne in lahko se gibajoče deklice, naj bi se ga oprijele. Izbirajo pa naj si manj strma pobočja!

Imamo pa tudi deklice, ki jim je najlepša točka smučanja ta, če gredo lahko v hlačah s smučmi čez ramo po mestu... O teh sploh ne govorim, ker tem je vse drugo prej v mislih, kakor pa resničen sport.

Ako si to prebrala, premislila, lahko sama odločiš, če je ta sport zate ali ne.

Sankanje.

Visoko na severu pomeni sankanje le otroško igro, pri nas pa se ga poslužujejo tudi odrasli.

Ako si sama na saneh, v primerni obleki, ni nič na tem, če se sankáš, četudi se ta sport ne more imenovati izrazito ženski, kakor tudi smučanje ne. Ako pa vidiš damo, s široko razkoračenimi nogami sedeti za kakšnim gospodom na sankah in se peljati z glasnim kričanjem po zasneženem pobočju, potem veš sama, da bi ti v enakem položaju ne izgledala nič bolj slikovito...

Motorno kolo.

Ako hočeš videti nekaj še bolj odbijajočega, poglej enkrat na žensko postavo, ki čepi za vozačem motornega kolesa in se pusti

tam tresti, kakor bi sedela na električnem kolovratu. Ta pogled ni za ljudi slabih živcev; kajti lahko dobijo histeričen napad ali pa jim postane slabo.

Ako torej hočeš na vsak način napraviti izlet z motornim kolesom, potem sedi v prikolico, ki je zato pripravljena. Pa tudi to le, ako dovolijo starši in tudi le z znanim in zanesljivim gospodom.

Kolo.

Dandanes ima skoro vsako tretje dekle svoje kolo. Mnoge ga potrebujejo, da se vozijo v službo ali na delo. Kot tako je zelo uporaben. Priznati pa moramo, da vožnja s kolesom ni zdrava. Gibljejo in premikajo se samo noge in je torej telo le preveč enostransko zaposleno. Naprej sklonjeno telo ovira delovanje pljuč. Po splošnem zdravniškem mnenju škoduje tudi srcu. Zato je kolo kot sportno sredstvo popolnoma nepomembno; kot prometno sredstvo pa zelo iskano.

Tenis.

Med sportnimi igrami, ki so pri nas vpeljane, je tenis najlepša in najboljša za mlada dekleta. Igra sama je tudi zdrava in utrjujoča. Pri tem sportu pa je obleka zelo važna. Krilo ne sme ovirati gibanja. Bela tenis-obleka je vedno najlepša.

Kroket.

Kroket je igra s krogli, ki je pri nas še malo znana. Je pa zelo zdrav sport in tudi zanimiv in pospešuje spretnost.

Moški sport.

Oni sport, ki meji v glavnem na telesno moč in ima značaj napadanja in obrambe, kot n. pr. nogomet, boksanje itd., je izključno le za moške. Torej na noben način zate, sestra!

Ako tvoja po dobroti, lepoti, ljubezni in nežnosti hrepeneča dekleška duša ne najde

sama odgovora na ta zakaj, ki mi ga hočeš staviti, potem bi ga jaz itak dala zastoj ...

Kako se udeležuj sporta?

Zmeren sport je torej važna zadeva zdravlja in lepote. Ti pa morda vprašuješ začudena, zakaj je med deklicami, ki se udeležujejo sporta kljub temu toliko razdraženih živcev in raznih bolezni.

Mnogo deklic se ne udeležuje sporta radi razvedrila, ampak zaradi ničurnosti. Izgube mero in mejo in se udeležujejo sporta za stavo, tekmujoče. Ženejo se čez moči, pri tem pa se živci zaradi razburjenja in za ceno tekmovalne pridobitve uničujejo.

Zdravniki za živčne in ženske bolezni bi vedeli mnogo povedati o žrtvah pretiranega sporta.

Igra.

Morda se čudiš, sestra, da si upam odlašajočim in odraslim deklicam govoriti tudi še o igri. In da menim pri tem še resnične otroške igre, kakor: lovenje, skrivanje, igre z žogo itd.

Glej, sestra, iz izkušnje mnogih let vem, da ni na zemlji človeka, ki bi bil brez pridržka srečen. Otroci pa so bili vedno srečni in so še. Ako hočeš biti za trenutek srečen, kdorkoli si, pridruži se otrokom! Skrivaj se z njimi! Igraj se z njimi »trden most«, »slepe miši« in še sto in sto otroških iger, ki so še vedno sodobne. Pozabi za zdaj, da si odrasla! Rada bi ti celo svetovala, da na poletnem izletu, kjer vas veselo družijo lepoti narave, zbereš svoje prijateljice in igrajte se po mili volji! Ne sramujte se igre! To je najlepši dokaz vašega veselja.

Biti otrok prav res ni sramota. To trdijo le ljudje, ki imajo vsled napačne kulture in ničvrednih romanov zaslepljeno dušo.

Še enkrat te prosim, sestra, ne sramuj se igre! To lahko store ljudje, ki so duševno res tako zelo stari, da se ne morejo več igrati! (Dalje prihodnjič.)

V TRENUTKU, KO SE PREMAGAŠ IN TUDI NAJTEŽJE ODPUSTIŠ, POSTANEŠ VEČJA, KER SI S TEM SVOJ JAZ PORINILA V OZADJE IN NAPRAVILA PROSTOR VELIKODUŠNOSTI. (E. H.)

LASTNO TRPLJENJE ODPIRA OČI ZA TUJO BOL. (M. W.)

KAJ JE NOVEGA

S. Šali:

Ker za bližajoče se volitve pripravljajo tudi nov volilni zakon, so zastopnice slov. katoliškega ženstva poslale na merodajna mesta svoje zahteve. Sodobna, moderna ureditev držav je takšna, da je potrebno čim tesnejše sodelovanje vseh članov državnega telesa. Zato je upravičena želja naših žena, da si pridobijo vstop v politično življenje, kjer bi skupaj z moškimi sodelovale za pravilno ureditev razmer ter dobrobit državljanov. Takole so postavile svoje zahteve:

Ker je stala žena vse do sedaj ob strani vsega političnega življenja in dela ter je bila skrb za javni blagor izključno le v moških rokah, je skrajni čas, da se pokliče tudi ženo k soodločanju. V mnogih državah so že prišli do spoznanja in dali ženstvu priliko, da pokaže svojo politično zrelost.

V javnem življenju je premnogo vprašanj, za katerih rešitev je žena zaradi svojega materinskega, vzgojnega in praktičnega smisla naravnost poklicana. Povsod tam, kjer je treba resničnega srčnega razumevanja, takta, spoznanja sočloveka, pogleda v podrobnosti življenja in pripravljenosti za pomoč, bo prej ali slej država morala poklicati ženo k sodelovanju.

Za splošno blagostanje naroda in države naj bi vsak državljan po svojih zmoglostih prispeval. To velja naravno tudi za ženo. Saj tudi zanjo veljajo vsi zakoniti predpisi glede davkov, taks in drugih dajatev. Kako čudno se sliši, da ima žena dolžnosti pravice pa ne!

Zato naj vsi, ki pri sedanjem uveljavljanju volivnega zakona soodločajo, dajo tudi ženstvu vse politične pravice!

Ženstvo, deležno teh pravic, ne vedno in povsod skrbelo, da bo služilo narodu in državi in s tem častno vršilo svojo dolžnost.

Dne 17. decembra 1939 se je vršila v Ljubljani pomembna svečanost ene naših najvažnejših kulturnih ustanov: *20 letnica slovenskega vseučilišča*. Ta jubilej, ki so ga v prostorih Aleksandrove univerze, kakor se uradno imenuje, proslavili nad vse slovesno, nam je prikladal v spomin vse težave in boje dolgih let ter napore naših najodličnejših kulturnih in političnih delavcev,

da bi slovenskemu narodu pridobili najvažnejšo znanstveno ustanovo, ki ni le ponos vsakega naroda, temveč tudi vir njegovega umskega življenja in duhovnega razvoja. In to vseučilišče, ki deli slovenskemu razumnštvu najvišjo znanstveno izobrazbo v domačem jeziku in duhu, je bilo ustanovljeno z zakonom, ki ga je podpisal prestolonaslednik Aleksander 23. julija 1919. Velike so bile težave, s katerimi se je moralo boriti vseučilišče skozi teh 20 let. Saj je bilo večkrat v resni nevarnosti, da izgubi svoj obstoj. Profesorji, ki so predavali in ki predavajo — mnogi med njimi svetovnega slovesa so zaorali globoke brazde slovenskega znanstvenega dela in vzgojili cele generacije naših umskih delavcev. Prav ob svojem jubileju se vseučilišče ponaša z rekordnim številom slušateljev: nad 2.000. Dokaz kako visoko kulturni smo.

Mož, ki je največ pripomogel, da je bil ustanovljen ta visoki zavod v Ljubljani, je dr. Anton Korošec, ki mu je v vseh težavah stal s svojo pomočjo zvesto ob strani in ga podpiral. Za njegove izredne zasluge so ga vseučiliške oblasti počastile z največjim odlikovanjem, ki ga podeljujejo: izvoljen je bil za častnega doktorja pravnih ved.

Vseučilišču, za jubilej in dr. Korošču k visokemu odlikovanju, tudi na tem mestu iskreno čestitamo.

Drug važen dogodek, ki smo ga tudi v decembru slavili, je bila *100 letnica Muzejskega društva*. Čeprav smo majhen narod, brez blestečih in zunanje privlačnih zgodovinskih dejanj, je vendar naša zgodovina na znotraj zelo bogata in pomembna. Stoletno žilavo življenje na sila viharjih tleh evropskega kontinenta, v borbi s tujci, ki so hoteli nad nami uveljaviti svoj prestriž. Pa smo le ostali svoji in zmagali. Veliko važnih ter za naše izoblikovanje pomembnih stvari in dogodkov je zapisano v tisočletni knjigi slovenske zgodovine. In ko so pred sto leti ustanovili v Ljubljani Muzejsko društvo, z namenom, da odkrije in razjasni temine naše preteklosti ter očuva spomine davnih dob, je bilo to gotovo veliko dejanje. Društvo, ki je delovalo z vsem naporom, da nam ohrani duhovno dediščino minulih sto-

letij, zasluži vse naše priznanje in pomoč. Ko stopa v drugo stoletje, mu želimo čimvečji razmah in uspeh.

Prav, da v zvezi s to proslavo omenimo tudi našega slavnega zgodovinarja Josipa Grudna, ki se je rodil 14. februarja 1869. Gruden je prvi začel pisati obširno Zgodovino slovenskega naroda, katero je bogato ilustrirano pričela izdajati Mohorjeva družba leta 1910.

To svoje prevažno delo je Gruden, kakor sam pravi, postavil na ono široko podlago, na kateri bo mogoče odslej graditi veliko stavbo naše zgodovine. V 6 zvezkih, ki jih je napisal, obravnava zgodovinski razvoj slovenskega naroda od prvih pričetkov pa vse do 19. stoletja. Bolezen mu je preprečila nadaljevanje, toda že s tem, kar je napisal si je postavil neminljiv spomenik in pridobil hvaležnost naroda, kjer ga pozna vsaka slovenska družina. Umrl je v Ljubljani leta 1922, kot stolni kanonik. Zgodovino slovenskega naroda, ki šteje danes že 15 zvezkov, z veliko skrbjo in znanstveno natančnostjo nadaljuje zgodovinar dr. Mal.

Dramska umetnost je v našem prosvetnem in narodnem življenju zelo važen činitelj. Ne mislim le na predstave, ki jih daje slovensko osrednje gledališče v Ljubljani in katere niso ljudem z dežele vselej ter lahko dostopne. Koliko najrazličnejših iger je že šlo preko skromnih podeželskih odrov, da so tu ne le zabavale in vedrile, ampak tudi budile narodni duh in samozavest. Posebno v dobi našega preporoda in čitalnic proti koncu 19. stoletja. In tretji decemberski jubilej je bil posvečen *150 letnici uprizoritve prve slovenske drame* 28. 12. 1789. v tedanjem mestnem gledališču v Ljubljani. To je bila Županova Micka, katero je iz nemškega originala prestavil in preuredil pesnik, dramatik in zgodovinar Anton Tomaž Linhart, ki je kakor Vodnik, pripadal pisateljskemu krogu barona Žige Zoisa. Linhart, ki je umrl v svojem 39. letu 1795. — pet let po uprizoritvi Županove Micke, je s tem postavil temelj slovenskemu gledališču, njegova igra pa je »prejela slavo prve slov. moderne oderske uprizoritve«, (Debeljak); čeprav je večje dramske vrednosti druga igra: Veseli dan ali Matiček se ženi; ki jo je Linhart ponašil iz francoščine. Že Prešeren je zapel: »Komu Matiček, Hči župana, ki mar mu je slovenstvo, nista znana?«

Da, Prešeren. Kdo mu ne ve za ime in za drobno knjigo njegovih poezij. Naš prvi in največji pesnik, s katerim smo stopili v kulturni krog evropskih narodov. Čudovit in tenkočuten oblikovalec slovenske besede in njene lepote, umetnik po božji volji in mojster v izražanju najglobljih človekovih čustev in doživetij. Vse naše pesniško ustvarjanje ima pri njem svojo dediščino in vir. Pred 140 leti je bil rojen v Vrbi na Gorenjskem. 8. februarja 1849. pa je v Kranju umrl. Prav ta mesec poteče od takrat 91 let. Zato je prav, da se ga spomnimo.

Osmega februarja t. l. pa slavi svojo 69 letnico Prešernov rojak in sorodnik, najboljši slov. ljudski pisatelj *Franc S. Finžgar*, upokojeni trnovski župnik. Mož, o katerem bi lahko rekli z Župančičem, da je »ko zrna klen in zdrav«, velik slovenski prosvetni in kulturni delavec in odličen pripovednik. Njegov obširen zgodovinski roman »Pod svobodnim soncem« je še vedno največ čitana slovenska knjiga.

Knjige v letu 1939. Če pogledamo na naš knjižni trg v minulemu letu, vidimo, da je bil v novostih prav bogat. Izšlo je 11 pesniških zbirk, od katerih so štirje ponanisi, 50 romanov in povesti; (29 prevodov, 21 izvirnih), 10 iger in 19 mladinskih knjig. Te številke pa se nanašajo le na važnejša in pomembnejša dela. Izdanih je bilo tudi nad 10 velikih knjižnih študij in razprav; poleg tega, kar izhaja v zbornikih in revijah. Tudi 5 bibliofilskih izdaj smo dobili. Najvažnejše in najlepše je K. H. Mácha pesnitev: Maj, ki jo je iz češčine prevedel Tine Debeljak, ilustriral slikar Miha Maleš, druga pa A. M. Slomšek, ki vsebuje misli, zapiske in nauke tega velikega svetniškega škofa in Slovence.

Razveseljiv je pojav, da v leposlovni knjižni produkciji nazadujejo prevodi, o katerih bi lahko rekli, da jih je nad polovico za nas nepotrebnih, in se uveljavljajo dela domačih pisateljev.

V prostorih Jakopičevega paviljona je januarja razstavljala svoja dela kiparka *Karla Mrak-Bulovčeva*. Razstava je pokazala veliko tvorno silo te naše umetnice ter bila obenem dokaz njene nezlomljive volje v boju za svoj izraz in priznanje. Zaradi velike umetniške kvalitete razstavljenih del in svojega poguma napram predsodkom, priznanje tudi v polni meri zasluži.

DEKLICA NA TUJE GRE...

M. St.

LUČKA.

Svečnica. V vseh cerkvah je polno lučk. Gorijo ko drobne hrepeneče misli ljudi, ki neprestano hrepenejo in želijo nekaj, česar po navadi ne morejo doseči. Živa vera sije iz teh lučk: saj, če bi ne verovali, bi jih ne prižigali.

Bregarjeva Zalka je tudi tako mislila. Vendar, ko je zrla v trepetajoč plamenček drobne svečke, ki jo je držala v roki, jo je preletel rahel občutek krivde. Zazdelo se ji je, da laže. Spoznala je, da je to lučko prižgala bolj iz navade, morda zgolj iz želje, da bi bila tako bolj povezana z domom. Bila je od doma že nekaj let. V tujem kraju, kjer je bilo življenje tako različno od življenja v domači deželi. Dolgo že ni z resno premišljenostjo mislila na vero v svojem srcu. Ali je bila globoka ta njena vera? Ni smela reči da. Niti tako globoka ni bila, da bi bila radi nje odrekla ljubezen in roko fantu drugovercu, ki jo je imel močno rad. Moj Bog, kako naj človek ravna v takem slučaju, da bo prav?! Prišli so hipi, ko jo je misel na to razmerje begala. Toliko je že slišala pridig o takih mešanih zakonih, ki menda niso nikoli tako srečni, kakor bi sicer lahko bili, če bi oba zakonca družila ista vera, isti narodni običaji, kar družinsko sožitje tako čudovito poglobi in posveti. In ona si je tako srčno želela take notranje povezanosti in skupnosti!

Popoldne sta se sestala za mestom. Snega ni bilo več. Spuhtel je v predpomladno ozračje, ki je mehko dražilo človekovo občutje.

Zalki niso hotele dopoldanske misli iz glave. In ko le ni več mogla nositi sama tega bremena, se je sklonila k Borivoju.

»Ne bi smela postati Tvoja, Borivoj.«

»Kako? Po tolikem času ti pride na misel kaj takega?!« Ni se bal, da bo šla od njega, predobro je poznal njeno ljubezen. Tuhtal je le, kaj ima dekle maenkrat proti! Prijel jo je za roko. Kadarkoli je storil to, je Zalka občutila, da je njena duša, njena volja in njeno hotenje že preveč njegovo, da bi mu mogla reči zбоgom.

Vsaka njegova kretnja, ves on sam je bil tako osvajajoč, da njena volja proti tej čudoviti sili ni pomenila naravnost nič. Toda tisti dan dopoldne, ko je držala v kapeli prižgano svečko v roki, ji je trepetanje drobnega plamenčka zbudilo vest. Kaj počne? Ljubiti drugoverca, in če se poroči z njim, bo njen zakon neveljaven. Pa če tudi bi se slednje morda le kako uredilo, njeni otroci ne bodo pravzaprav ne krop ne voda. Kdo jih bo vzgajal? On? Ona? Oba? Ljubi Jezus, kako težka preizkušnja je bila to naenkrat zanjo!

»Mislim na najine otroke, pa na Boga na dom in na to, kako ti ne bom mogla dati vsega onega, kar dajeta mož in žena drug drugemu, če sta ene vere in poznata iste običaje.«

»Hotela si reči,« jo je prehitel, »da ti ne bom mogel dati vsega tega jaz, in da boš radi tega nesrečna.«

»To velja za oba,« mu je pritrdila. Vendar je čutil, da misli ona bolj nase in na otroke, ki bodo morda prišli. Spustil je njeno roko in Zalka je videla, kako se je zamislil in kako mu je rahla bolečina prešinila obraz.

»Prepozno je to dognanje,« je slednjič dejal. »Če je zate morda slovo lahko, zame ni. Pomni to in računaj s tem! Mislim pa, da sila in moč ljubezni tudi nekaj pomaga v takih slučajih. Zase vem, da bom imel vse, ko bom imel tebe, in da mi otroci, ki jih omenjaš, ne bodo delali bogve kaj preglavic. Zalka, draga Zalka, ti veš, da te imam rad, in da mi življenje brez tebe ne pomeni nič.«

Kaj naj na to iskreno priznanje čustev še reče! Če bi jo bil imel malo manj rad, bi bila tudi ona šla veliko lažje preko svoje ljubezni. Tako pa — bilo je prepozno. Nazaj ni mogla več —.

Prvi božič po njeni poroki. Zalka je delala jaslice in mislila na dom. V njenem srcu je bilo vdano otroško občutje, čudovito razpoloženje, ki daje človeku moč odpuščati neprijatelju še tako veliko krivico. Kako rada bi se bila v tem srečnem občutju čim tesneje približala možu! Toda to ni bilo mogoče. Božično razpoloženje njene duše mu

je bilo malo manj kot tuje. Saj si je prizadeval slediti ji, toda ni mu uspelo. Videla in opazila je, česar ni mogel skriti, čeprav ni vedel za to. Trudil se je iti za njo, a ravno to je razkrivalo, kako daleč je po duhu od nje. Zapela je božično pesem. On je molčal. Kaj je zanj pomenila ta sladka mila melodija, ki izvablja solze v oči? Če bi poznal vso milino in ves čar njene vere v božični čudež, bi mu bilo moralo zagoreti v očeh od notranje sreče. Toda ni se vžgala niti ena iskrica, razen tiste, ki je zagorela zanj radi njenega lepega glasu.

V svoji sreči je bila — sama. Žalost ji je napolnila srce, da se je v tej dušni osamljenosti morala nasloniti možu na grudi. »Ti si eden,« mu je dejala zagrenjeno »in jaz sem druga. Eno ne bova nikdar. In ko pridejo še otroci, bomo trije; ti in jaz in otroci bomo vsak po svoje hoteli v drugo smer. Saj drugače ne more in ne bo moglo biti. Predaleč narazen sva zrastle drug za drugega.«

V katoliški kapeli je zazvonilo v tretje k polnočnici. Zalka se je dvignila in se oblekla. Gledala je v lučko pred jasicami in solze so ji same od sebe polzele po licu. Borivoju je bila težko razumljiva ta njena žalost in bilo mu je, kakor da je nečesa kriv. Smilila se mu je Zalka, a v vsem tem ni mogel do besede. Čutil je, da bi bila vsaka tolažba odveč in je raje molčal. Ogrnil si je površnik tudi on in jo spremljal k polnočnici.

Ko sta se vračala, se je sredi poti privila k njemu.

»Odpusti Borivoj, nisi ti kriv, niti jaz, da je tako. Ali pa oba, kakor se vzame. Rada te imam, in če je greh, da sem ravno tebe vzljubila, naj se za ta greh pokorim. Rešila bi srčno rada najine otročičke težke razdvojene poti, ki jih čaka, in ki naj bi šla po sredi med mojo in tvojo vero. Ali naj bo to življenje?!«

Ko sem ob neki priliki vprašala Zalko, kako se počuti, se je nasmehnila s smehom žene, ki zna dobro prikriti vsa morebitna razočaranja, bodisi velika ali majhna. »Hvala«, je dejala. »Vendar, če bi bila še enkrat dekle, bi bolj pazila na svoje srčne zadeve. Mislim, da bi drugič bolj pazila v koga bi se zaljubila. Vem, da je velika večina deklet tu doli, ki so mi po lahkomišljenosti precej podobna. Iščejo in silijo v prilike, ki niso zanje. Razum jim pomeni prav malo ali pa nič. Taka sem bila tudi jaz. Toda o tem bi vam lahko napisala celo knjigo. Ali verujete?«

Prav rada sem ji verjela.

Vsem mojim znankam iz lanskega leta! Pisma so utihnila. Morda zato, ker sem tudi jaz molčala nekaj časa? Verjetno. Vendar se je to zgodilo čisto proti moji volji. Hočem, da je življenje med nami, in da ne štedite svojih življenjskih odkritij zase. Upam, da se boste oglasile, in da bomo spet pokramljale kakor prej. Pozdravljam in pričakujem! Vaša Marija.

IZ DOMAČIH KROGOV

ZVEZA DEKLIŠKIH KROŽKOV SVOJIM ČLANICAM

Sestre! Prihodnje leto bomo mogle obhajati desetletnico velevažne papeške okrožnice o krščanskem zakonu. Pij XI, ki je z bridkim obžalovanjem opazoval, kako so mnogi ljudje pozabili na krščanski značaj zakona, nam je v imenovani okrožnici razložil sveti zakrament zakona, čudovito postavilo, ki mu jo je božja volja dala, zmote in nevarnosti, ki mu prete in pokazal tudi pripomočke, s katerimi se more zakonu vrniti dolžna čast. Iskrena želja Cerkve je, da mi

vsi dodobra spoznamo zdravi nauk o zakonu in družini. Toda ljubezen do našega naroda, ki ga želimo zdravega in močnega, nam nalaga dolžnost, da se obnovimo v velikem spoštovanju božje ustanove zakona in družine, iz katere narod izhaja. Zato bomo skušale v naših letošnjih prosvetnih predavanjih poleg »Slovenstva« proučevati tudi vprašanje družine. Predavanja nam bodo govorila: 1. o krščanskem pojmovanju zakona in družine in o pomenu krščanske družine, in 2. o dvojni odgovornosti do družine: a) o odgovornosti do družine, v kateri sedaj živimo in b) o odgovornosti do

družine, ki jo bomo v bližnji prihodnosti same ustanovile, namreč o dolžnosti, vestne in vsestranske priprave na zakonski poklic. Pri teh razmišljanjih nas bo predvsem vodila velpomembna okrožnica o krščanskem zakonu. Dodajmo k temu še izkustva lastnega opazovanja!

Na ovitku »Dekliških sestankov« je narisana naš znak, za katerega je naredil načrt arhitekt Vlado Gajšek. Osnovna misel naše dekliske skupnosti: katolicizem in slovenstvo, je jasno izražena tudi v znaku. Slovensko misel predstavlja slovenski grb, ki je vpleten v glavno črto celotnega znaka. Ta vtis znaka izraža s svojima podobama načela skupnosti, v svoji rahli in jasni izvedbi pa milino slovenskega dekleta. Zato ga rade nosite!

UVODNE MISLI O DRUŽINI

V dekliskih krožkih se zbiramo idealna slovenska dekleta, ki se zavedamo svojega poslanstva. Teži nas sedanje življenje, vsa beda našega časa v nas bolešno odmeva, a streti nas ne more. Ko nas svet ne moti, ko je naš pogled jasen in čist, nam je blizu naša materinska narava in takrat spoznavamo, da smo me upanje, da smo me zakladnice moči in zdravja našega naroda.

1.

Mlado dekletce, ki se ga svet še ni dotaknil, rado premišljuje o družini. Z lepo sveto, blaženo mislijo misli o njej. V osrečujočem prividu služi tej družini, v mislih skrbi, uči, neguje in razveseljuje nje, ki jih bo kdaj imenovala svoje. Po družini hrepeni in skrivaj se nanjo pripravlja: Z veseljem gospodinji doma, otroke neguje, čuti se poklicano, da drugim lajša skrbi, trudi se biti vesela in pogumno nosi trpljenje, če jo zadene. Sluti: v družini bo morala biti nekoč pripravljena vsak trenutek pomagati in pridno delati.

Kakšen greh, kakšna krivica, ko to lepo podobo o sreči v družini raztrga umazana roka! Kolikokrat jo raztrga, ko je še v prvih obrisih in rahlih potezah igre s punčko. Samo ena beseda nesramnega človeka in ostudna kretnja brezvestneža zadostuje, da je uničena vsaka sveta misel na družino. Skrivnost. Hudobnost jo je odela s sramoto in jo poteptala v blato. Nebogljeni otrok se

sramuje lastnih roditeljev in samega sebe. Koliko let mori otroka to razočaranje. Izpodkopava mu zaupanje do staršev in povzroča, da prezgodaj neha biti otrok.

V prehodni dobi, v dobi najsilnejšega duševnega in telesnega razvoja, mu je najtežje nositi s seboj umazano misel o življenju in družini, ki mu jo je vrgel v dušo brezvestni človek.

Ko se v deključu uveljavi dekle, ko se duševno že nekako ustali, se počasi začne graditi nova podoba o življenju, o zakonu, o družini. Kolika sreča, če je ta podoba sveta in polna blaženosti, kakor tista prva, ki jo je Bog vsadil v srce. Kolika sreča in kako redka sreča!

V čisti deključki skupnosti more najti to srečo marsikatero dekle in posebno poslanstvo naše katoliške dekliske skupnosti je, da vsakemu dekletu pomaga do pravičnega gledanja na življenje. Skrivnost materinstva in skrivnost očetovstva je katoličanu sveta skrivnost; svete so dolžnosti in pravice zakonskega življenja; sveta je misel na otroka. Bog je tako odredil in ko je blagoslovil zakon naših prvih staršev, je rekel, da je tako prav, zelo prav. Bi nam moglo biti sramotno, kar je Bogu sveto? Bi mi prezirali pot, po kateri je hotel Bog napolniti zemljo z narodi in nebesa s svetniki? Bi mi zasramovali začetek tega življenja? Krivična bi bila taka misel in brezbožna.

Dekleta smo. Skrivnost materinstva nosimo v sebi; blizu, najbliže smo virom življenja. Zato moramo biti me prve, ki smo prepričane o svetosti družine. Poglobimo v sebi to prepričanje, utrdimo ga z umskim spoznanjem v luči vere, ohranjajmo ga kljub vsem preizkušnjam in razširjajmo ga povsod!

D. A.:

GOSPODINJSKI TEČAJ NA KOPRIVNIKU V BOHINJU

Morda od cenj. bralk še komaj vsaka ve, kje smo doma. Visoko v bohinjskih gorah, na poključki planoti. Tu je v letih 1793 do 1796 »pasel duše Koprivnikarjev in Gorjušmanov« slov. pesnik Valentin Vodnik, ki je pri veliki skrbi za uveljavljanje slovenskega jezika oskrbel pred 140 leti kuharicam prve slovenske »Kuharske bukve«. Takole je napisal v uvodu: »Da bodo pa žene skrb-

nejše za snažnost, da bo iz njih rok vse prijetnejše, da bodo znale urnejše se obračati, imele bistrejši poduh za razločiti kaj boljše, kaj zdravjeje — naj berejo kuharice te cele bukve zapored, da sploh zastopnost dobojo. Pamet jih bo učila k slednji jedi več ali manj priprave vzeti, kakor imajo za več ali manj ljudi kuhati. Semtertje se znajo ene stvari premeniti, opustiti, druge pridjati; skušnja je velik učenik.»

Da tudi tukajšnja dekleta s Koprivnika in Gorjuš »zastopnost dobojo« v kuharski, gospodinjski umetnosti, je Slov. kršč. ženska zveza na prošnjo prosvetnega društva »Vod-

in deklet, pa tudi sicer v marsičem tečaj podprla. Najlepša zahvala gđc. Ivi Ronko, ki je z razumevanjem in vso potrpežljivostjo kot tovarišica med prijateljicami uvajala dekleta v tajnosti gospodinjske umetnosti.

Pred koncem tečaja so dekleta pripravile akademijo z lepo deklško igro za praznik Brezmadežne.

Krona tečaja pa je bila razstava, prirejena 17. dec. v cerkveni dvorani. Pokazati je bilo treba domačinom, ki nekaj časa tečaja niso spremljali s simpatijami — je bil pač prvi tečaj v teh krajih — do so se dekleta

nik« priredila gospodinjski tečaj v času od 1. oktobra do 17. decembra 1939. Udeležilo se ga je 16 deklet, pouk pa je vodila gđc. Iva Ronko. Vsem predavanjem so sledila dekleta z velikim zanimanjem — še več veselja pa so imele s kuho, ročnim delom in šivanjem.

Naj bo tudi s tega mesta izrečena najtoplejša zahvala vsem, ki so tečaj gmotno podprli, v prvi vrsti g. dr. Antonu Korošču, voditelju Slovencev, kr. banski upravi v Ljubljani in upravi občine Boh. Srednja vas z g. županom J. Mlakarjem na čelu. Posebno priznanje tudi Slovenski krščanski ženski zvezi, ki je poslala gđc. voditeljico, oskrbela med tečajem dvodnevni zdravstveni tečaj, katerega se je udeležilo nad 100 žena

res nekaj naučile. Res je ta dan marsikdo dejal: »Nisem verjel, da bo tako.« »Zakaj nisem šla zraven!« Vsak oddelek razstave zase je zbujal pozornost. Cela vrsta izdelkov iz domačega platna in volne, žensko, moško in otroško perilo, ročna dela in krpanje ter popraviljanje stare obleke in še mnogo drugega. Kuharski oddelek je pa pokazal, da so se dekleta navadila pripravljati preprosta jedila dobro in okusno. Lepo število občinstva je obiskalo razstavo, čeprav je ta dan pobelil sneg polje in hrib do pol metra visoko. Sodba vseh je bila: Vredno je bilo pogledati, ni bil tečaj zaman. Seveda so bile dobrote vse prodane.

Skušnja pa naj bo dekletom v življenju veliki učenik!

ZDAJ JE JESEN...

(Gdč. učiteljici Heleni Piskernikovi v slovo.)

*In to ti nič ni mar,
da dragi, srčnovdani
ti kličejo: Ostani!
Nikar odtod — nikar!
(Gregorčič.)*

Orumeneli so naši gozdovi, zadnji jesenski cvetovi so zamrli. Hladno je zavelo preko polj in dobrav.

Umirajo sončni dnevi — ječé se lomijo tožni vetrovi skozi osirotele, gole veje. Kot bi tiha bolečina zaihtela skozi umirajočo naravo. — Tudi srce včasih nenadoma osiroti, ko se komaj zave in zasluti toplino sončnih žarkov blage duše. Osiroti in osami v tihi bolečini kot drevo na polju sredi gole jeseni.

Tako redko srečujemo na svojih potih dobra srca in, ko jih srečamo, kako čudno bridko je usojeno, da gredo ako hitro narazen!

Kaj ni naše življenje neprestano slovo in tožba za vsem lepim, minulim?

Bili ste nam topel sončni žarek v šoli in izven nje. Sedaj je šel ta žarek sijati in ogrevat drugam in želim, res prisrčno želim, da bi se mu ob njegovi toplini tudi tam odpirala vsa srca, kot se odpirajo cvetne čaše pomladnemu soncu.

Naj Gospod bogato blagoslavlja Vaša pota in Vaše delovanje — a

*»Kraj gorenšči, kraj bohinjši
bodi Vam spomin svašče!«*

Bohinjka.

DEKLIŠKI KROŽEK KRANJSKA GORA

Da katera Vigrednic ne poreče, da se v sredini najvišjih planin Slovenije ne razcvita Katoliško prosvetno društvo, Vam v prvi vrsti sporočimo, da prav tu pri nas v znamenem športnem kraju, prav živahno deluje naš krožek, pod vodstvom preč. g. kaplana Tineta Tomana.

Vsako sredo imamo redne sestanke s predavanji, deklamacijami, petjem itd. Tudi s telovadbo napredujemo. V kratkem bomo priredile akademijo. Tudi pri igrah K. P. D. sodelujemo. Poleg tega pa prav rade prebiramo »Vigred«. Saj ima naš krožek 20 naročnic! Ker pa smo se oglasile ravno ob novem letu, želimo vsem sestram doma in v

tujini: Srečno in veselo novo leto! Obenem pa najlepših uspehov pri prosvetnem delu!

Zato kliče naš krožek enoglasno vsem sestram: Bog živi!

DEKLIŠKI KROŽEK HOTEDRŠICA

Minulo je dve leti, kar smo se zadnjikrat oglasile v »Vigredi«; — morda bi že kdo mislil, da smo se razšle.

Zato pa hočemo podati poročilo, da veste, kako se kaj gibljemo.

Pričelo se je zopet novo leto, s katerim bomo začeli novo življenje. Kar moramo najvažnejšega poročati v prvih vrsticah je to, da smo dobili novega g. župnika, ki je prišel iz Moravč. Zelo težko smo ga pričakovali in prišel je, sprejeli smo ga z največjim veseljem in spoštovanjem.

Potrudili se bomo, da mu bomo dobre ovce, katere bo vodil do najvišjega cilja — k Bogu. Saj mora vedeti vsak kristjan, da mora živeti za Boga, dom in narod; zato naj bo to cilj tudi vsake članice dekliškega krožka.

Zvedele smo, da se je naš novi g. župnik udeleževal tudi v prosveti in upamo, da pri nas tega ne bo opustil ter bo, kadar mu bo čas dopuščal, prišel tudi med naše vrste, za kar mu bomo iz srca hvaležni.

Predlansko leto smo si nabavile vkljub denarnim težočam 10 krojev. Z velikim navdušenjem smo se udeležile Mladinskega tabora v Ljubljani in več okoliških prireditiv. Lepo nam je uspela okrožna prireditev, ki je bila pri nas.

V preteklem letu smo se tudi dobro vadile v vsej prosvetni in telovadni tvarini. V marcu smo imele tekme, katere so prav dobro izpadle kljub temu, da je tekmovalo malo število članic. Res se je v našem krožku nekaj števila članic zmanjšalo, a kar nas je ostalo, delamo z veseljem naprej Bogu v čast in narodu v korist.

Lepo smo proslavile v marcu »Materinski dan«; na sporedu smo imele prav lepih točk, dobro je izpadla igra »Po truju do cvetja« ter simbolična vaja »Slepčeva tožba«, kakor tudi ostale točke.

Udeležile smo se tudi K. K. K. v Ljubljani, nadalje tabora na Vrhniki, v Št. Joštu in v Logatcu.

Na praznik 8. decembra smo skupno s fantovskim odsekom priredili »Akademijo«. Na sporedu smo imeli 18 točk. Najbolj so

gledalcem ugajale simbolične vaje in sicer: članice smo izvajale vajo »Dvignite orli« s spremljevanjem društvenega orkestra, ter simbolično vajo »Za materjo«, člani »Oj Dobrodo« in »Lepa naša domovina« tudi mladi-mladenke in naraščaj so lepo naredili; tako, da smo povsem zadovoljili gledalce.

K sestankom se še precej redno zbiramo; tu prebiramo okrožnice, seveda ne manjka tudi debatiranja, vmes pa še kakšno zapojemo, da kar odmeva po dvorani.

Seveda pa nekaj manjka pri naših sestankih in sicer: da bi imele vsaj vsak mesec enkrat kak poučen govor, ali predavanje, da bi se naša načela bolj poglobila. Upajmo, da se nam bodo želje izpolnile in, da bomo tako srečne, da bomo prišle enkrat do tega, kar že dolgo želimo.

Telovadimo tudi rade, toda včasih moramo tudi malo popustiti, ker je naš dom pozimi največ posvečen dramatiki, zato se pa moramo kar razvrstiti, da moremo vsi na vrsto.

Vsem sestrskim krožkom in Vigrednicam želimo srečno, blagoslovljeno Novo leto in jih toplo pozdravljamo. — Bog živi!

Majda Kovačič.

VZGLEDNI MAMICI, JOZEFINI GALOVI V BLAG SPOMIN.

† 29. XI. 1939.

Pomlad, katere se vsak človek veseli, je razprostrla svoja krila čez naša polja in gozdove. Z njo je prišel maj, mesec Marijin, kateri je Tebi, o mamica, prinesel tako dolgo in mučno bolezen. Četrty maj..., kako grenak mi je spomin na te, ker si prisilil mojo mamico v postelj, iz katere ni vstala celih

osemnajst tednov. — Srčna vodenica, katere je divjala vedno hujše, jo je izčrpala do skrajnosti. V devetnajstem tednu njene bolezn, pa so vse otekline kar naenkrat izginile. Prepričana sem, da po priprošnji nebeške Mamice, kateri se je tolikokrat priporočala. Kdo more popisati moje veselje, ko sem čutila in videla, da se ji telesne moči spet počasi vračajo. Pa le kratko je bilo to veselje, v katerem sem spoznala, kako minljiv je svet, da vse časno hitro mine.

O mamica, ko so zadnje krizanteme še krasile naš vrt, si odšla od nas, vedoč, da bo to zadnje jesensko cvetje krasilo Tvojo prezgodnjo gomilo. Za Tebe, o mamica, sem tedaj gojila in negovala to cvetje, za Tvoj tihi, mirni in zadnji dom. Težke bolečine si trpela zadnje dni, a trpela si Bogu vdano. Vsak, kdor Te je videl, je slutil, da si vse to trpljenje darovala za svojega moža in hčerki. O jaz, ki sem čula dan in noč ob Tvoji postelji, sem videla še več; za vsakega posebej si se darovala. Bog je gotovo sprejel Tvojo daritev, in jo po svoji neskončni pravičnosti razdelil Tvojim, za Teboj jokajočim.

Ko so svetonočne lučice zagorele pred jaslami in smo se zbrali pri novorojenem Jezuščku, takrat sem skušala doumeti, kaj si mi hotesa in želela nazadnje povedati, ko so Tvoje ustnice onemele... ustvarjam si nejasne slike in trpim, ker Te več ni...

A morda bom spoznala, da je prav, da si odšla, ker Tvoje življenje je bilo eno samo veliko trpljenje in odpoved. V Tvojem materinskem mučeniškem vencu pa bo vpletelih nešteto biserov — Tvojih žrtev.

Te vrstice, a mamica, Ti posveča v spomin Tvoja žalujoča hčerka

Pepika Galova.

V NAŠIH DOMOVIH

KUHARSKI ZAPISNIK ZA FEBRUAR

Zeljnat juha. ½ kg kislega zelja nekoliko razreži in deni kuhati. Če imaš, dodaj kako kožo ali kost od prekajenega mesa, malo kumne in soli ter kuhaj do mehkega. Prepraži 6 dkg prekajene slanine, dodaj 4 dkg moke, da zarumeni, nato prepraži še pol sesekljane čebule, zrno česna in zalij z juho od zelja. Vloži 3 na kocke zrezane

krompirje, kuhamo zelje in pol na kocke zrezane kranjske klobase. Ko je vse kuhano, je juha gotova.

Prežgana zdrobova juha. 6 dkg pšenične-ga zdroba prepraži na 4 dkg presnega masla, da močno zarumeni. Zalij s kostno ali zelenjavno juho, osoli in kuhaj, da se zdrob zmehča. V jušni lonec vžvrkljaj 1 rumenjaka in 2 žlici kisle smetane. Vlij na to vrelo juho in jo takoj postavi na mizo.

Krompirjeva juha. Olupi 5 velikih krompirjev in jih toliko obreži, da moreš zrezati enakomerne za lešnik velike kocke. Te kocke deni kuhati v slano vodo, ki si ji dodala žlico kisa. Krompir naj bo od vode same pokrit in naj počasi vre, da kocke ohranijo obliko. Ostali krompir pa pristavi s $1\frac{1}{2}$ l slane vode, odišavi s par zrni popra, ščepcem kumne, pol listkom lorberja in 10 dkg zrezane juhine zelenjave, (čebule, korenja, peteršilja, zelene.) Zelo zboljšaš okus, če dodaš še nekaj listov suhih gob in kost ali kože od suhega mesa. Sesekljaj košček čebule, ščepec majarona in peresce zelene. Prepraži 5 dkg sesekljane prekajene slanine, zarumeni zvrhano žlico moke, dodaj sesekljano in zalij s precejeno juho, ki se je medtem skuhala. Ko to še 15 minut vre, vloži tudi že kuhane krompirjeve kocke in potresi s prepraženimi kruhovimi kockami.

Gosposka pljučka. Pol telečjih pljučk in pol srca dobro operi in deni kuhati v 2 l mrzle vode. Osoli in dodaj peresce lorberja, nekaj zrn popra, vršiček timeza, pol čebule, zrno česna in 5 dkg juhine zelenjave. Pljučka naj se pokrita počasi kuhajo pol ure. Po 20 minutah jih obrni, da se morejo na obeh straneh prekuhati. Kuhana so, če ne priteče nič krvi, ko jih prebodeš. Vzemi jih tedaj iz juhe in deni hladiti v mrzlo vodo. Srce naj še nekaj časa vre, da se dobro zmešča. Potem daj tudi srce hladiti v mrzlo vodo in zreži oboje na rezance ter odišavi s soljo, poprom in limonovim sokom. Sesekljaj pol čebule, 2 kisli kumarci, 6 kaper, 1 sardelo, šopek peteršilja, lupino od četrta limone in vršiček majarona. Napravi temno prežganje iz 6 dkg masti in 4 dkg moke, dodaj sesekljano, malo prepraži in poprši z žlico vinskega kisa. Ko se ta skadi, zalij s precejeno juho od pljučk, vendar ne preveč, da ne bo prereditko. Ko omaka 20 minut vre, vloži zrezano pljučka in srce ter odišavi z žličko gorčice, pol žličke sladkorja, in žlico kisa od kumaric. Pljučka naj imajo pikanten okus, vendar ne sme biti nobene stvari toliko, da bi prevladovala. Po okusu primešaj še nekoliko sladke paprike in kuhaj še 15 minut.

Zdrobovi štruklji. Zavri $\frac{1}{4}$ l mleka s ščepcem soli in 1 dkg presnega masla. Med vednim mešanjem vsuj 8 dkg pšeničnega zdroba in kuhaj, da se zgosti. Potem postavi hladiti. Iz 20 dkg moke, 1 jajca, ščepca soli, žlice olja in potrebne tople vode za-

mesi vlečeno testo in dobro vdelaj. Deni ga na pomokan krožnik, po vrhu namaži z oljem in pokrij, da počiva vsaj 20 minut. Medtem vmešaj 4 dkg presnega masla in 2 rumenjaka, dodajaj po žličkah ohlajeni kuhani zdrob in $\frac{1}{8}$ l goste kisle smetane; odišavi z zribanim muškatovim oreškom in zelenim peteršiljem ter primešaj slednjič še sneg 2 beljakov. Razvleci testo prav tanko in ga namaži z nadevom, le na eni strani pusti za ped praznega testa. Zvij proti prazni strani in pretisni s kuhalničnim recljem štruklje, ki jih nato z nožem razreži. 15 minut pred obedom vloži štruklje v vrelo slano vodo in odkrite kuhaj najprej 7 minut na eni in potem 7 minut na drugi strani. Kuhane štruklje poberi s penovko iz vode in zabeli s presnim maslom in drobtinami. Če jih daš poleg pljučk, ki smo jih zgoraj opisali, imaš okusno in izdatno večerjo.

Nadevana zeljnata glava. Ne preveliki zeljnati glavi izreži štor in jo iztrebi, da ostane še za prst debelo listov. Kar si iztrebila, zmelji z mesnim strojem in odišavi s soljo, poprom in kumno. Prepraži 8 dkg prekajene slanine, zarumeni na njej košček sesekljane čebule, dodaj zelje in 2 žlici paradiznikove konzerve ter praži v lastnem soku, da se zmešča. Ko se to zelje shladi, primešaj 10—15 dkg sesekljanega suhega mesa, 1 jajce in 2 kuhana in na kocke zrezana krompirja. Napolni vse to v izvotljeno zeljnato glavo, pokrij z zeljnatim listom in zaveži v servijeto. Obesi jo na kuhalničnem reclju v lonec vrele, slane vode in kuhaj $1\frac{1}{2}$ ure. Potem položi zeljnato glavo na primeren krožnik in zabeli s presnim maslom in drobtinami.

Prašičevo meso v frikase omaki. 60 dkg bolj pustega prašičjega mesa od stegna ali pleča, pristavi s pet četrta l mrzle vode. Dodaj šop osnažene juhine zelenjave, pol lorberjevega lista, malce žajblja in potrebno sol ter kuhaj do mehkega. Potem odcedi juho in zreži meso na za oreh velike koščke. Naredi blede prežganje iz 7 dkg masti in 6 dkg moke, odišavi z muškatovim oreškom in 2 kislima gobicama ter zalij z juho. Dodaj zrezano meso in sok 1 limone. Ko še 20 minut vre, hitro vmešaj 1 jajce, ki si ga zmešala z 2 žlicama mleka in postavi v stran. Vreti ne sme več. Če ne moreš takoj postaviti na mizo, deni v večjo posodo z vročo

vodo in pokrij. Ko serviraš, potresi s sekljanim peteršiljem in daj poleg še s presnim maslom zabeljen krompir ali pražen riž.

Jeterna pašteta. Zreži na listke $\frac{3}{4}$ kg svinjskih ali telečjih jeter. Zreži na kocke 15 dkg prekajene slanine, sesekljaj bolj grobo 1 veliko ali 2 mali čebuli. Prepraži slanino, da postane prozorna, in odstrani kocke. V ostali masti prepraži najprej čebulo in potem še jetra, da niso več krvava. Odišavi jih s poprom in naribanim muškatomim oreškom. Zavri $\frac{1}{8}$ l vode in 5 dkg masti, vsuj 15 dkg moke in kuhaj, da se loči od žlice in ponve. To testo in prepražena jetra dvakrat premlji na mesnem stroju, potem primešaj kocke slanine, 2 celi jajci in 2 žlici ruma. Osoli in prav dobro premešaj. Podolgovat model obloži s prašičjo pečico in natlači vanj paštete. Pokrij jo s pečico in kuhaj v sopari ali peči v srednje topli pečici 1 uro. Kadar jo rabiš, nareži na lepe rezine, obloži z aspikom in zelenim peteršiljem ter postreži.

Cmoki s sirom. Zavri $\frac{1}{4}$ l mleka s 3 dkg presnega masla, ščepcem soli in popra ter vsuj 20 dkg suhe pšenične moke. Mešaj, da se loči od žlice in ponve. V vroče testo vmešaj posamezno 2 celi jajci, 1 rumenjaki in 3 dkg zrihanega sira. Vedno prej dobro vmešaj eno jajce, predno dodaš drugo. Ko se shladi, sesvaljkaj na deski za mezinec debelo kačo in jo zreži na 3 cm dolge koščke. Zakuhaj jih v veliko posodo vrele slane vode, kjer naj vre 8 minut. Poberi jih s penovko in deni v mrzlo vodo, da se shlade in ne sprimejo. Hladne odcedi in stresi v dobro namazano kozico. Potresi jih z $\frac{1}{4}$ l kisle smetane, v katero si vžvrkljala 1 jajce in 1 beljaki. Potresi po vrhu z naribanim sirom in daj sem in tja kak kosmiček presnega masla. Peči v srednje topli pečici tričetrt ure. Serviraj v posodi, kjer si pekla in daj poleg zelene solate ali paradižnikove omake.

Lešnikov narastek. Vmešaj 10 dkg presnega masla, 10 dkg sladkorja, nekoliko cimeta in limonove lupinice ter drugega za drugim 4 rumenjake. Primešaj 6 dkg lepih belih drobtin, 6 dkg zmletih lešnikov, 1 žlico ruma in 3 dkg sesekljanega arancinija. Stepi v sneg vse 4 beljake in ga s 4 dkg sladkorja še nekaj minut stepaj. Zrhljaj z eno žlico tega snega prejšnjo zmes in primešaj potem prav rahlo ostali sneg. Stresi

v namazano in z drobtinami potreseno porcelanasto skledo, ali če imaš morda posebno skledo za narastke, in peči v srednje topli pečici 40—50 minut. Pečen narastek potresi močno s sladkorjem in daj s toplim malinovcem ali kuhanim vinom na mizo.

Marmelada iz suhih češpelj. Skuhaj 2 kg suhih češpelj, samo pičlo pokritih z vodo. Odišavi z 2 klinčkoma in skorjico cimeta. Ko so češplje mehke, jih odcedi in odstrani koščice. Potem jih zmelji z mesnim strojem in stresi nazaj k soku. Dodaj še 30—50 dkg sladkorja in kuhaj, da se primerno zgosti. Potem primešaj 2 žlici ruma in še vroče napolni v kozarce ali prstene lonce. Zaveži šele drugi dan.

Fini krofi. Postavi kvašček iz 4 dkg kvasu, 3 žlic mlačnega mleka in žlice moke. Nad soparo stepaj 5 rumenjakov, 5 dkg sladkorja, žlico ruma, sok pol pomaranče in malo limonove lupinice. Ko dobro naraste, počasi primešaj 9 dkg stopljenega presnega masla. Vmesi iz $\frac{1}{2}$ kg sipke moke s tem mešanjem, vzišlim kvasom in ostankom od $\frac{1}{4}$ l surovega mleka bolj mehko testo in dobro stepaj. Če bi bilo le premehko, dodaj še nekaj moke. Testo naj samo deset minut počiva, potem ga takoj razvaljaj, izreži iz polovice testa krofe, na drugi polovici jih pa z obodcem samo nakaži. Napolni zadnje z gosto marmelado, pokrij jih z zrezanimi krofi, dobro pritisni okrog in okrog marmelade in še enkrat izreži. Deni jih shajati na segreto in pomokano desko in pokrij s segretim prtičem. Med shajanjem jih enkrat obrni, ker potem bolj enakomerno vzidejo. Segrej za tri prste masti, da zacvrči, če pomočiš mokre vilice vanjo in vložijo krofe z lepo stranjo navzdol. Vlagaj le toliko krofov, kot jih ima res prostor. Ko so na eni strani ocvrti, jih obrni in ocvrči še na drugi strani. Poberi jih s penovko in še tople potresi s sladkorjem. Ostalo testo zgneti, bolj debelo razvaljaj in zreži krofe, ki jih pa ne nadevaj. To testo je že bolj trdo in bi se ne sprijelo več tako lepo. Če pa le želiš nadevanih, naredi ocvrtim s škarkami majhno zarezo in jim vzbrižgaj tople marlelade.

GOSPODINJE VPRAŠUJEJO

H. J. Kako skuham dobro govejo juho za 5 oseb? Koliko rabim mesa, koliko in kakšne zelenjave?

Ker to vprašanje morda še več Vigrednic zanima, ga hočem odgovoriti, dasi se je tukaj že večkrat razpravljalo o dobri goveji juhi. Kupili boste $\frac{1}{2}$ kg govejega mesa s privago t. j. približno 40 dkg mesa in 10 dkg kosti. Meso naj ne bo prepusto, pa tudi ne premastno. A to je bolj stvar okusa. Dober za juho je prsni kos, šimbasa, seveda tudi stegno in križ, za druge so zopet najboljše reberca in tretja je vsa nesrečna, če ne dobi »dekelčka«. To meso zaliješ z $1\frac{1}{2}$ l vode in dodaš 10 dkg takozvane juhine zelenjave, to je korenček, peteršilj, (zelenje in koreninica,) zelena, rumena koleraba, čebula, peresce od zelene, por in malce česna, za toliko juhe samo pol zrna. Če hočeš res dobro juho, boš zelenjavo zrezala na kolesca ali rezance in na malo masti prepražila, da lepo zarumeni. Mast potem odliješ, da ne bo juha premastna, zelenjavo pa stresesh v juho. Mast se porabi za prikuhe. Čebule pa ni treba pražiti na masti. To kar s prerezano stranjo navzdol spraziš precej temno na čisti štedilnikovi plošči. Da naj juha prav počasi vre, da je bolj čista, če se zalije z vročo vodo, da se pene ne sme pobirati itd., to bo pa vsaki gospodinji dobro znano. Važno je to, da mora dobra juha vsaj $1\frac{1}{2}$ ure vreti, drugače je vsa skrb in delo zaman. Meso bo trdo in juha pomije. Zato glej, da zjutraj pravočasno pristaviš in potem paziš na ogenj, pa boš imela dobro juho, tudi če ne stojš vse dopoldne pri štedilniku.

A. Č.: Zakaj se krhko testo včasih tako zelo drobi? Saj ga vedno tako skrbno gnetem in gnetem, pa se mi vse zmrvi pod prsti in da bi delala krhke prestice, še misliti ni. Kaj je vzrok?

Zdi se mi, da je vaše testo pregreto ali pregneteno. Za krhko testo je treba presno maslo dobro zdrobiti med moko, predno se začne gnesti. Gnete se pa potem hitro in lahko s hladnimi rokami. Če pa presno maslo ni dovolj zdrobljeno, se testo preveč ogreje, preden je dobro, potem se pa drobi in lomi. Torej poskusite prihodnjč maslo dobro zdrobiti in hitro ugnesti. Če bi se vam pa zopet kdaj zgodilo, da se testo drobi, tedaj mu vdelaite žličko tople vode. Tako ga spravite zopet skupaj, kakor bi rekile, le pecivo bo nekoliko manj krhko.

M. K. Letošnji krompir se posebno rad razkuha. Kako bi mogla pomagati?

Najpreprostejše sredstvo, da se krompir

ne razkuha je, če nekoliko osolimo vodo. Krompir je potem tudi bolj okusen. Vendar samo to ne pomaga vedno. Zato naj krompir prav počasi zavre in se napol kuhan odlije in potem v sopari pokrit pari do mehkega.

Fr. P.: Kako preprečim, da se majoneza ne sesiri in kako si pomagam, če se mi je to le pripetilo?

Da se majoneza sesiri, je lahko več vzrokov, v glavnem prideta pa le dva v poštev. Da jajca in olje nimajo enake temperature ali, da se olje prehitro priliva. Olje imate v kuhinji, jajca pa v mrzli shrambi. Prinesite jajca vsaj eno uro, predno jih rabite, v kuhinjo. To ne velja samo za majonezo, temveč tudi za močnate jedi, kjer vmešamo jajca in presno maslo itd. Potem dolivamo pri majonezi olje v začetku samo po kapljicah. Ko se že gosti in dobiva obliko, lahko malo hitreje vlijemo. Če se nam je pa majoneza le sesirila, jo vzamemo za malo žličko v posebno skodelico in zmešamo z nekaj kapljicami vročega kisa. Tako bo postala kmalu gladka. Potem pa po žličkah primešavamo ostalo majonezo — in država je rešena!

R Š.: Zakaj krofi nimajo belih robov ali venca, kakor pravijo pri nas?

Zato je prav mnogo vzrokov. Če ste testo premrzlo ali pretoplo zamesili, če so se že izrezani krofi med shajanjem preveč posušili, kar povzroči poleg tega še velike luknje, da skoraj niso več krofi, ampak mehurčki ali balončki, če so neenakomerno ali preveč shajani, če marmelada ni v sredini in slednjič, če je mast za crenje prevroča ali prehladna. Kakor vidite, si morate za krofe vzeti čas in na vsako malenkost skrbno paziti. Vse, kar rabimo za krofe, naj bo sveže in najboljše kakovosti, vse primerno toplo, in delo naj gre hitro izpod rok, po boste videli, da bo vsaj nekaj lepih, ker vsi so le prav redko lepi, posebno če jih veliko naredimo.

P. Š. Ali sme suho meso zmrzniti, da je lahko tudi v hudem mrazu na podstrešju spravljeno?

Seveda sme biti meso vso zimo na podstrešju spravljeno, če tudi zmrzuje. Samo pri miru ga pustite, da se potem samo odtopi in na zraku presuši. Ne smete ga nositi na toplo, da bi ga odtopili. Glavno je, da je podstrešje zračno pa se vam bo meso gotovo dobro držalo.

ZA PRIDNE ROKE

Tanjše posteljno pregrinjalo. Tanke svilene nogavice v raznih barvah porežemo v dva cm širok trak. Kvačkamo s tanko kordonet prejico v rdeči in modri barvi 1 neovita, 2 verižni, druga vrsta 1 neovita v neovito spodnje vrste, 2 verižni. Izdelamo šest pol v širini 30 cm, v višini približno 120 cm. Pri delu moramo trak nogavice rahlo nategniti. Svetle barve obkvačkamo z rdečo prejo, temne z modro. Pri menjavi ne odrežemo prejice, temveč jo pustimo zadaj ter nadaljujemo s prejico druge barve. V naslednji vrsti rabimo zopet prvo prejico in pustimo drugo zadaj. Odrezati pa moramo vsakič trak nogavice kadar moramo menjati barvo. Po končanem delu pošijemo vse končke odrezanih trakov zadaj z nekaj vbodi, še bolje pa je, da zaobrnemo že med delom odrezan trak nogavice nazaj in vključimo dvojen trak v neovite. Ako hočemo bolj pestro delo, menjamo barvasto prejico čez nekaj kvadratov pozneje kakor barvo traka iz nogavice. N. pr. imamo za srednje kvadrate trak rožnate barve in prejico v rdeči barvi, za stranske trikotnike trak ružave barve in prejico modre barve, vendar pa začnemo nekaj neovitih z modro prejo čez trak rožnate barve, nadaljujemo z rdečo prejo čez trak rožnate barve itd. Vse velike pole obkvačkamo 3—4 vrste s temnim trakom nogavic in s prejico v rdeči barvi. Z isto prejico ali pa z modro prejico združimo vseh šest pol z neovitimi. Zaključek je več vrst neovitih s trakovi in prejico kakor prej. Pregrinjalo je lahko izredno lepo, potrebno je pa večje število svilenih nogavic. Ako ga rabimo obenem za odejo, vzamemo namesto kordoneta volno tanjše vrste.

Mizni prt izdelamo po enakem načinu in vzorcu, toda v obliki kvadrata.

Blazina je kvačkanta po istem vzorcu in načinu. Ob obeh krajših stranicah kvačkamo franže.

Velik šal delamo po istem vzorcu s kordonetom ali z volno ter prikvačkamo franže.

Razne tople posteljne odeje si umislimo na podlagi popisov v današnji in prejšnjih številkah. Kvadrati, katere sestavljamo v odejo so lahko iz različnega materiala, toda enaki kvadrati se morajo večkrat ponavljati.

Poleg kvadratov, ki so kvačkani iz nogavic lahko postavljamo kvadrate, ki so tudi kvačkani v obliki polža iz ostankov volne ali iz razparane volne čez volneno blago ali čez nogavice. Kvadrate združimo z neovitimi v v volni, kakor opisuje »Vigred« v november-ski številki. Kvadrate pa lahko zaobrnemo v poševo, t. j. diagonalno smer, torej nevzporedno s stranicami odeje. V tem slučaju moramo kvačkati še trikotnike, ki izpolnijo ob robu manjkajoče zobe v polno črto. Zelo lepe, tople in mehke kvadrate dobimo tudi, ako porežemo nogavico v več cm širok trak, ki ga obkvačkamo v obliki polža z debelo prejo v rjavi barvi: 1 neov., 1 ver. Naraščamo v vsaki vrsti na štirih voglih. Nogavice svetlih barv rabimo za sredino vsakega kvadrata.

Otroški plašček. Sivo, enobarvno volneno blago odnošene obleke porežemo v 2 cm široke trakove. Robova spodvijemo in navdarimo, da meri širina traka le $\frac{1}{2}$ cm. Trak navijemo v klopčič. Po kroju kvačkamo vrsto verižnih iz domače volne v beli ali sivi barvi in začnemo pri spodnji širini plašča. Druga vrsta: ena neovita v tretjo verižno in hkrati vključimo siv trak, 1 verižna itd. Vse dele plašča sešijemo in obkvačkamo plašček gosto z neovitimi.

Topla domača jutranja halja. Po kroju kvačkamo kakor zgoraj, v poljubnih barvah. Z volneno zvitko v rdeči ali modri barvi kvačkamo v enakomernih razdaljah verižni vbod v navpični smeri.

Otroška kapuca. Kvačkamo po načinu plaščka progo 35×12 cm, nato ožimo vrste po obliki topega trikotnika v skupno višino 30 cm. Sedaj imamo peterokotnik. Obe stranici, kjer smo ožile vrste, prišijemo skupaj. Sedaj bo merila kapuca ob vratu 24 cm, odprtina za obraz pa 35 cm. Za vrat kvačkamo z neovitimi trakovi 3×34 cm z gumbnico in ga prišijemo na kapuco na oni del, ki meri 24 cm.

Topla otroška oblekca. Srednje tanke nogavice porežemo v 1 cm širok trak, ki ga rahlo navijemo v klopčič. Pletemo z debelejšimi pletilkami poljuben vzorec, toda s pomočjo volnene nitke v modri, beli ali sivi barvi. Delo mora ostati zelo rahlo, vendar

obenem tudi gosto. Le na ta način bo lepo učinkovalo. Primeren vzorec je n. pr. dve levo, dve desno, dve vrsti, v tretji vrsti menjamo nad desnimi leve. Krilce pletemo zvončasto do rokavne izreze ter naj meri 10 cm več kot prsna širina. Kratek životek ima četverooglasto vratno izrezo. Naberemo krilce in ga prišijemo manj. Rokave začnemo ob zapestju in pletemo 10 cm dve levo dve desno, nato širimo. Zgoraj pletemo v obliki polkroga. Dolžina rokava je pol dolžine obleke. Vse prišijemo s sukancem. Razpork je zadaj ter ga obkvačkamo z neovitimi v volni, hkrati kvačkamo gumbnice. Z enakim pletivom delamo domače jopice, kostime in druge stvari.

Košek iz ličja. Iz debelejšje lepenke zašijemo dva navpična okvirja v poljubni velikosti. Drugi naj bo za toliko manjši, da ga lahko položimo v prvega. Lažje nam bo delo, ako odrežemo iz škatle pri pokrovu pokrovno ploskev, da ostane le okvir po-

krova, ki ga potrebujemo ter iz škatle zgornji del v višini zunanjega okvirja. Ostali spodnji del škatle služi za pomoč pri oblikovanju koška. Iz ličja, katerega smo delili na ožje, enake dele, spletemo močno, 1 cm debelo kito. Ličnate proge vstavljamo sproti, nevidno. Teh kitk potrebujemo več metrov, toda pripravljamo jih med delom, ne izgovajamo jih vnaprej. Kitko pritrdimo na zunanji okvir, potem jo pa napeljemo ob škatli navzdol in zopet navzgor, da pridemo k nasprotni stranici okvirja. Tu jo položimo čez okvir navznotraj, pod okvirjem ven, gremo zopet ob škatli navzdol in nadaljujemo kakor prej. Kitke naj stoje po 2 cm naraizen. Ko smo širše ploskve obložili, pripnemo zadnji del kitke z risalnimi žeblički na dno škatle in nadaljujemo stransko ploskev, kjer napeljemo kitko le v navpični smeri gor in dol. Spodaj moramo seveda vtikati čez zadnjo vodoravno kitko. Nato končamo še četrto stransko ploskev. Sedaj spletemo

ново, široko ploščato kito iz treh ali štirih ličnatih prog. Za začetek vtaknemo proge čez kitko, ki je bila pritrjena z žeblički. Sproti jo vtikamo enkrat pod, enkrat nad prejšnjimi kitkami ob škatlinem dnu tja in nazaj, dokler ni vse dno tesno zadelano. Nadaljujemo po enakem načinu ob stranskih ploskvah škatle v vodoravni smeri vedno višje, dokler pridemo do vrha, vendar ni potrebno, da vtikamo tudi čez okvir. Spodnji del škatle snamemo, da ostane sam košek. Ploščato kito pustimo, da jo porabimo pozneje za zaključek. Držalo pripravimo iz dveh vrbovih razpolovljenih šibic, katere segajo do dna koška. Po sredini obeh šibic prišijemo ozko kitko iz ličja, to kitko prišijemo potem pri obeh spodnjih delih v košek. Sedaj spletemo široko ploščato kito in jo prišijemo na notranjo stran držala, da pokrije držalo v košku do dna. Z enako kito pokrijemo zunanji del držala do koška. Ob straneh prišijemo zgornjo in spodnjo kito čvrsto skupaj. Sedaj položimo v košek notranji okvir lepenke in ga prišijemo z motvozom k zunanjemu. Znotraj in zunaj nadaljujemo s široko kito iz ličja, da pokrijemo vso lepenko ter obšivamo obe kiti zgoraj in spodaj čvrsto z motvozom. Kosek lakiramo v poljubnih barvah.

Glede ročnih del, ki so spletena ali kvačkana iz odnošenih nogavic, je potrebno omeniti, da so izdelki dovolj močni, navadno ne zaostajajo po trpežnosti za pletenami iz

volne. Z lahkoto se tudi operejo in zlikajo. V uredništvu Vigredi je nekaj vzorcev iz nogavic za vpogled na razpolago.

Kvačkana pomladanska bluza

Nebeljena bombažna prejica št. 10, luknjičasti vzorec. Kvačkamo po meri bluže, ki nam najboljše pristoja, ne da bi jo razparali. Zadaj je kratek razporek, ki je zapet z gumbi.

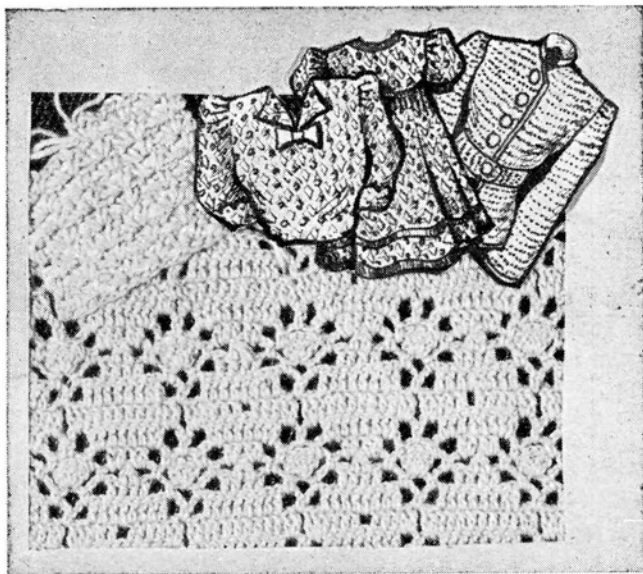
Kvačkana otroška obleka

Delamo z enakim materialom in z enakim vzorcem kakor blužo. Pasovi so sestavljeni iz dveh vrst ovitih.

Pomladanska jopica

Debelejša nebeljena bombažna prejica; kvačkamo čez dve niti bele debele prejice. Prva vrsta verižne. Druga vrsta: 1. neovita, 2. verižni, 1. neovita v prvo spodnjo verižno. Tako ponavljamo v vsako tretjo verižno. Kvačkati pa moramo čez obe niti bele prejice, da jo vključimo. Tretja vrsta kakor druga, vbadamo pa v spodnje loke dveh verižnih.

S tem načinom lahko kvačkamo lep poletni kostum svetle barve. Ako potrebujemo samo jopico, jo kvačkamo kakor prej z nebeljeno prejico poljubne barve n. pr. modro prejico, namesto dveh belih nitk pa izberemo prejico poljubne barve n. pr. modro ali sivo, ali sivo. Jopico obšijemo s svilenim trakom iste ali bledorđeče barve. Piščanec.

UREDNIŠTVO PROSI:

1. Vse tiste, ki pošiljajo svoje prispevke in žele, da bi bili objavljeni v prihodnjem mesecu, naj pošljejo vse do 10. prejšnjega meseca, ker izide vsaka številka že zadnje dni prejšnjega meseca za prihodnji mesec.
2. Od tega tudi niso izvzeti tisti sotrudniki, ki jih je uredništvo naprosilo za sodelovanje. Nemogoče je določiti prostor za naprošeno, dokler uredništvo ne ve, v kakšnem obsegu ga namerava izdelati. Ni res, da se »vtakne« še kaj tudi po korekturi! Vsaka stran je popolnoma zaokrožena enota in se ne da po želji »stisniti«, kakor nekateri zamudniki svojim pošiljatkam pristavljajo.
3. Pišite s črnilom!
4. Pišite samo na eno stran lista! Uredništvo nima časa prepisovati, a tiskarna načeloma ne sprejema rokopisov na obeh straneh lista.
5. Vsi sotrudniki naj preberejo v Književnem glasniku družbe sv. Mohorja članek g. prof. J. Šolarja, ki ima naslov »Uredniki in avtorji«. Iz tega bodo razbrali, koliko nepotrebnega dela napravljajo sotrudniki uredništvu in se bodo tudi naučili pravilno pri listih sodelovati!
6. Kdor želi k besedilu, ki ga pošilja, tudi kako sliko, naj pošlje dobro, jasno sliko, fotografijo, ne pa izrezke iz časopisov ali razglednice z obledelo ali nejasno sliko! Priloži naj tudi izjavo, da nosi stroške za kliše, ki ga pa po porabi v Vigredi lahko dobi v uredništvu kot svojo last.
7. Uredništvo pričakuje pogostnih poročil dekliskih krožkov in ženskih odsekov, ki imajo svoj odmerjeni prostor v oddelku »Iz naših krogov«. Vse, kar se v društvu važnega zgodi in kar bi moglo zanimati tudi druga društva, naj čimprej pride v Vigred!
8. Za natečaj »Moj rojstni kraj« je še vedno čas in naj se še čim več Vigrednic oglasi!

Ako gre za zavarovanje pride v poštev le

Vzajemna zavarovalnica

LJUBLJANA • Miklošičeva 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi; 2. doživetje, smrt; rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »KARITAS«. *Zavarujte sebe in svoje imetje vedno pri naši slovenski zavarovalnici.*

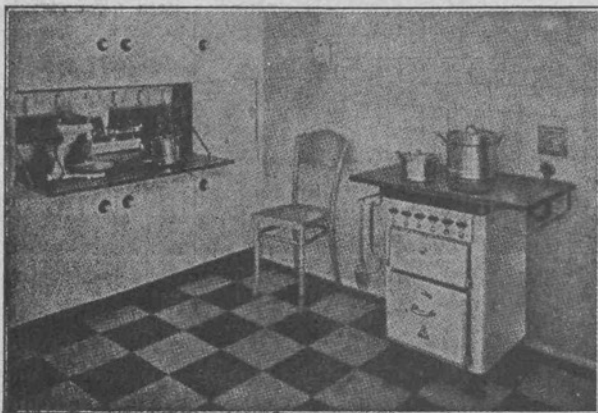
LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

r. z. z n. z. Ljubljana, Miklošičeva c. 6 (v lastni palači)

obrestuje hranilne vloge najugodnejše

**Nove in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive,
obrestuje po 4 %, proti odpovedi do 5 %**

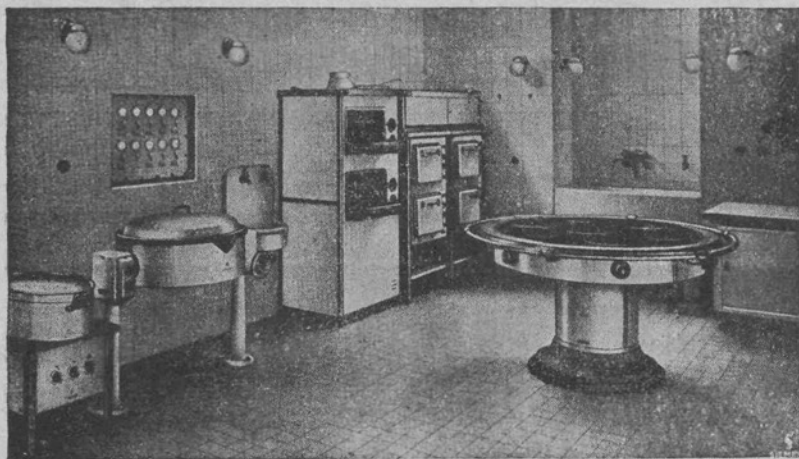
Električna kuhinja v gospodinjstvu in gostinstvu

najbolj smotrena in
udobna. Električna ure-
ditev kuhinje ustreza
vsem predpisom higi-
jene in omogoča
najokusnejšo prehrano.

Cena električnega toka je tako nizka, da omogoča vsakomur
uporabo elektrike za kuho in ogrevanje. Vsaka kilovatna ura
uporabljena za kuho velja le 90 para,
medtem ko velja za luč celih pet din.

Popust na ceno toka za luč iznaša 82% pri toku za kuhanje.
Zahtevajte predvsem odštevalen števec za gospodinski tok, ki
velja le din 4.- mesečno. Poraba toka iznaša za 4 člansko dru-
žino komaj 60 kwh mesečno.

MESTNA ELEKTRARNA LJUBLJANSKA

Informacije v pisarni ravnateljstva KREKOV TRG 10/II.